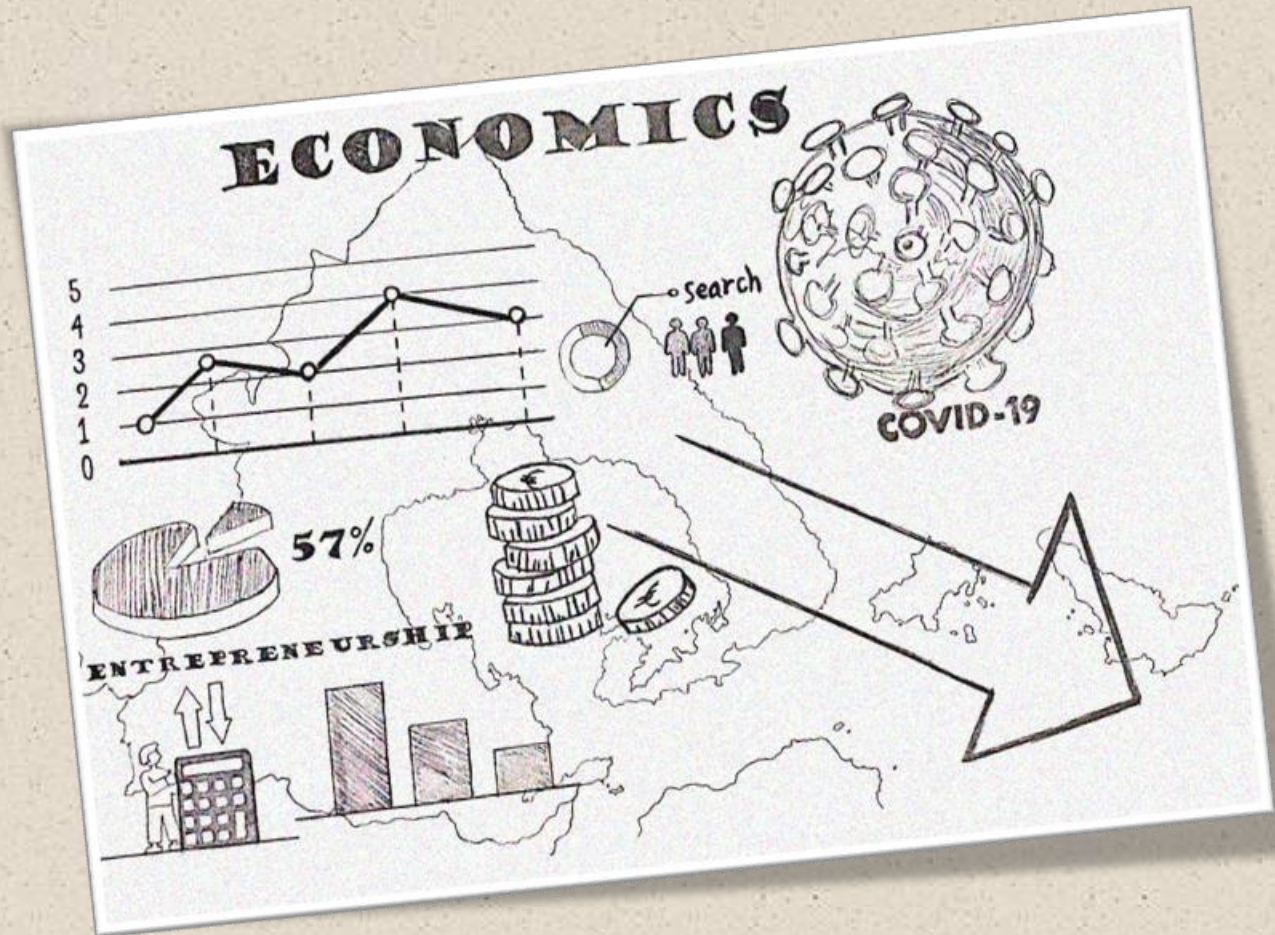

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19 ΣΤΗΝ
ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ»**

ΓΙΑΟΥΠΛΛΑΡΙ ΕΝΚΕΛΙΟΝΑ (ΑΜ: 01533)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΚΑΛΛΙΩΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΒΟΛΟΣ 2022

Δήλωση

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει γραφτεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι γνωρίζω τους κανόνες περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κ.λπ., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαρτήτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

13.02.2022

Γιαουπλλάρι Ενκελιόνα

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πολυτεχνική σχολή

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης

Διπλωματική εργασία

***Οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19 στην τοπική
οικονομία του Βόλου***

Γιαουπλλάρι Ενκελιόνα

A.M.: 01533

Επιβλέπων καθηγητής : Καλλιώρας Δημήτριος

Βόλος, 2021

Οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19 στην τοπική οικονομία του Βόλου
Βόλος 2021

Επιμέλεια εργασίας και εξωφύλλου:

Γιαουπλάρι Ενκελιόνα

*Η εργασία αυτή αφιερώνεται στην οικογένεια μου,
που είναι δίπλα σε κάθε μου βήμα...*

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία προέκυψε ως απόρροια προσωπικού αναστοχασμού σχετικά με την οικονομική κρίση που προκύπτει από την έξαρση της πανδημίας COVID-19 καθώς και των επιπτώσεων σε κάθε κλάδο και δραστηριότητα σε εθνική και δευτερευόντως σε τοπική κλίμακα. Το αντικείμενο με το οποίο ασχολείται η παρούσα εργασία πραγματεύεται στον αντίκτυπο της πανδημίας, συγκεκριμένα η περίπτωση του Βόλου. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται ως προς την εξέλιξη διερεύνηση του ιού στη χώρα, μέσα από διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα όπως για την απασχόληση και το ΑΕΠ καθώς και γραφήματα που προέκυψαν από την Ελληνική Στατιστική Αρχή. Σε πρώτο στάδιο, γίνεται μια γενική περιγραφή του φαινομένου, αναφέρεται η εξέλιξη του ιού από όταν ανιχνεύτηκε καθώς και τι διαδοχικές κυβερνητικές πολιτικές θεσπίστηκαν για την άμβλυνσή του. Εν συνεχεία, διερευνώνται οι επιπτώσεις που έφερε η υγειονομική κρίση στην ελληνική οικονομία και πιο συγκεκριμένα στους κλάδους παροχής υπηρεσιών εστίασης, καταλυμάτων καθώς και λιανικού εμπορίου που μεταξύ άλλων ήταν αυτές που πλήγηκαν περισσότερο κατά την περίοδο της όξυνσης της πανδημίας. Στο πλαίσιο της μελέτης αυτής, ήταν αναγκαία η σύνθεση ερωτηματολογίων και η διεξαγωγή τους σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις της πόλης του Βόλου με κύριο αυτοσκοπό την ανάλυση των δεδομένων και την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για μια ολοκληρωμένη εικόνα της τοπικής αγοράς της πόλης του Βόλου αλλά και για τις αρνητικές επιπτώσεις που υπέστη οι επιχειρήσεις από τα περιοριστικά μέτρα. Τέλος, η μελέτη ολοκληρώνονται παρουσιάζοντας τα συλλεχθέντα δεδομένα από το ερωτηματολόγιο καθώς και τις απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν. Τα συμπεράσματα της παρούσης θα μπορούσαν να αποτελέσουν τροφή για σκέψη καθώς και να αξιοποιηθούν σε ένα δυναμικό εργαλείο σχεδιασμού πολιτικών.

Λέξεις κλειδιά: οικονομική κρίση, επιχειρηματικότητα, επιπτώσεις, τοπική οικονομία Βόλου, πανδημία COVID-19

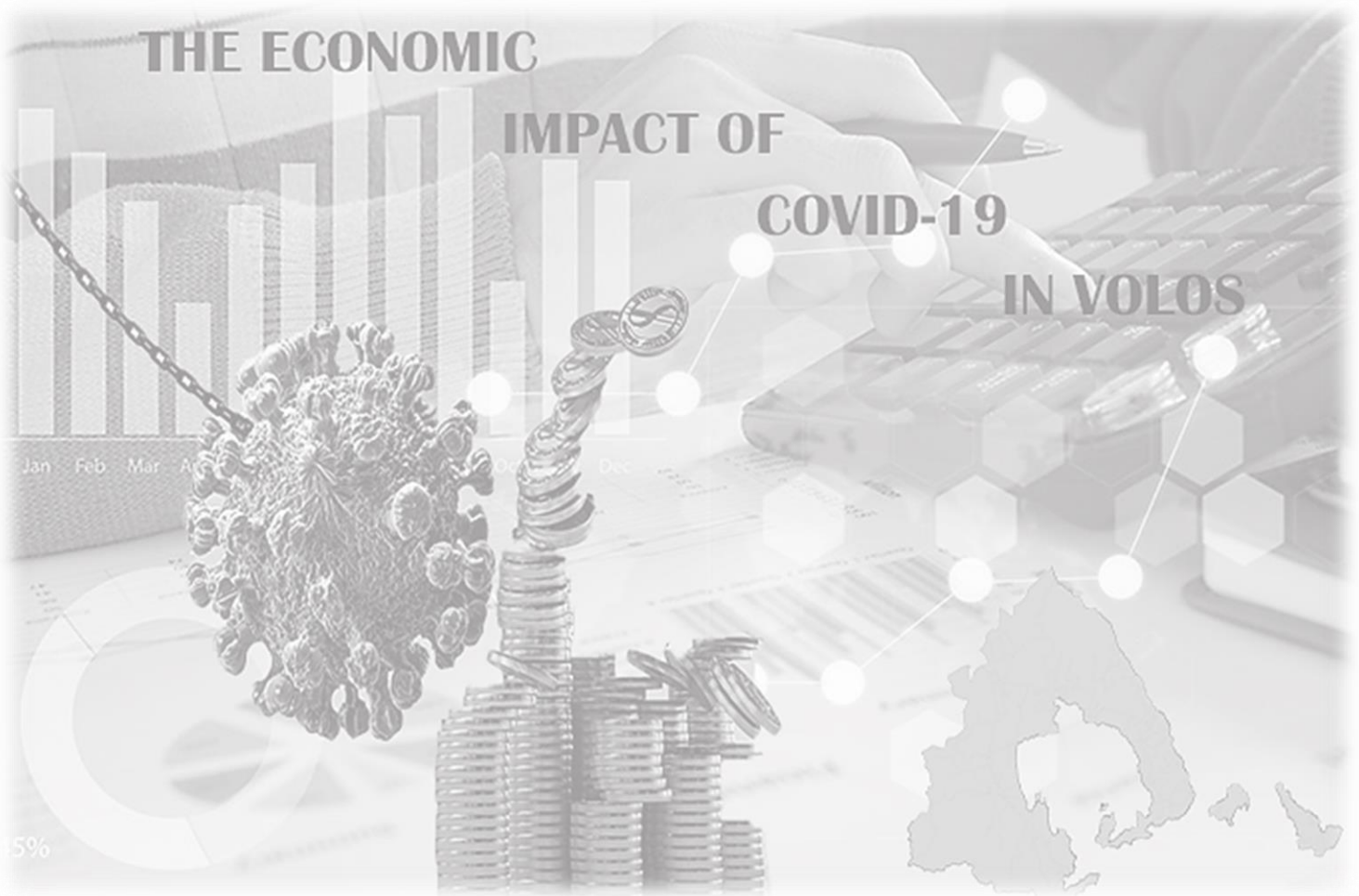

Abstract

The aim of this dissertation thesis was a result of a personal reflection on the financial crisis from the outbreak of the COVID-19 pandemic as well as the impact on each sector and activity at national and secondarily at local level. The subject of this paper deals with the impact of the pandemic, specifically the case of Volos. Firstly, an investigation is made of the ongoing virus in the country, through available statistical data such as employment and GDP as well as graphs obtained by the Hellenic Statistical Authority. To continue, a general description of the phenomenon was made, the evolution of the virus since it was detected and how successive government policies were adopted to alleviate it. The effects of the health crisis on the Greek economy are investigated, and more specifically in the sectors of catering services, accommodation and retail, which were among those, the most affected during the period of the aggravation of the pandemic. In the context of this study, it was necessary to compile questionnaires and conduct them in small and medium enterprises of the city of Volos with the main purpose of analyzing the data and drawing useful conclusions for a complete view of the local market of the city of Volos but also of the negative impacts of the restrictive measures on enterprises. Finally, the dissertation is completed by presenting the data collected from the questionnaire as well as the answers to the research questions asked. The present conclusions could be food for thought as well as being utilized in a dynamic policy-making tool.

Keywords: economic crisis, entrepreneurship, consequences, local economy of Volos, pandemic of Covid-19

Figure 1 The economic impact of Covid-19 in Volos

Ίδια επεξεργασία

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	7
Abstract	9
Περιεχόμενα	11
Κατάλογος γραφημάτων	12
Κατάλογος χαρτών	13
Κατάλογος εικόνων	13
Κατάλογος πινάκων.....	13
Ευχαριστίες	15
Κεφάλαιο 1 ^ο	16
Εισαγωγή.....	17
Μεθοδολογία και δομή.....	18
Αντικείμενο, Στόχος, Ερευνητικά ερωτήματα	19
Κεφάλαιο 2 ^ο	21
2.1 Γενική περιγραφή.....	22
2.2 Ιστορική αναδρομή κορονοϊού (Covid-19).....	23
2.3 Υφιστάμενη κατάσταση σε επίπεδο επικράτειας	25
2.4 Πολιτικές της κυβέρνησης.....	28
Κεφάλαιο 3 ^ο	32
3.1 Οικονομικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία του Βόλου	33
3.2 Οικονομικές επιπτώσεις ανά κλάδο απασχόλησης	33
3.3 Μελέτη περίπτωσης τοπική οικονομία Βόλου.....	39
3.4 Τρόπος λειτουργίας επιχειρήσεων εν μέσω πανδημίας	48
3.5 Ηλεκτρονικό εμπόριο	50
Συμπεράσματα.....	54

Βιβλιογραφικές αναφορές.....	56
Παράρτημα	62

Κατάλογος γραφημάτων

Γράφημα 1 Ημερήσια επιβεβαιωμένα κρούσματα(Μάρτιος 2020-Ιανουάριος 2022)	27
Γράφημα 2 ΑΕΠ (εκατ. Ευρώ) Τριμηνιαία μεταβολή & ανά έτος.....	34
Γράφημα 3 Κύκλος εργασιών (σε χιλ. ευρώ) από Διοικητικές Πηγές των επιχειρήσεων σε Αναστολή Λειτουργίας ανά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας .	35
Γράφημα 4 Εξέλιξη δείκτη απασχολούμενων ατόμων στο Λιανικό εμπόριο (ανά τρίμηνο).....	36
Γράφημα 5 Μεταβολή Β' τριμήνου (2020 – 2021) ανά κλάδο απασχόλησης.....	37
Γράφημα 6 Μεταβολή Γ' τριμήνου (2020 – 2021) ανά κλάδο απασχόλησης.....	37
Γράφημα 7 Μεταβολή Νοεμβρίου (2020 – 2021) ανά κλάδο απασχόλησης.....	38
Γράφημα 8 Αναστολή εργασίας ανά τρίμηνο για όλους τους κλάδους εργασίας (2019 - 2020 - 2021).....	39
Γράφημα 9 Αξιολόγηση περιοριστικών μέτρων	41
Γράφημα 10 Πολιτική click - away.....	42
Γράφημα 11 Μέτρα της Κυβέρνησης	42
Γράφημα 12 Οικονομική υποστήριξη κράτους.....	43
Γράφημα 13 Εμπορική κίνηση κατά τη περίοδο του Lockdown.....	44
Γράφημα 14 Δυσκολία προσαρμογής εργατικού δυναμικού στα περιοριστικά μέτρα	46
Γράφημα 15 Κατ'οίκον διανομές την περίοδο του Lockdown.....	46
Γράφημα 16 α) Νέες τεχνολογίες – ψηφιακός μετασχηματισμός και θέσεις εργασίας, β) Όφελος μεγάλων αλυσίδων καταστημάτων εις βάρος μικρομεσαίων επιχειρήσεων την περίοδο του Lockdown.....	47
Γράφημα 17 α) Επαρκή ενημέρωση για τα μέτρα, β) Ενημέρωση για τα νέα μέτρα της κυβέρνησης.....	48

Γράφημα 18 Διάρκεια οικονομικής κρίσης λόγω πανδημίας.....	48
--	----

Κατάλογος χαρτών

Χάρτης 1 Επιδημιολογικός χάρτης 14/08/21.....	26
Χάρτης 2 Επιδημιολογικός χάρτης 25/01/22.....	26
Χάρτης 4 Εμβολιαστική κάλυψη 25/01/22.....	28
Χάρτης 3 Εμβολιαστική κάλυψη 14/08/21	28

Κατάλογος εικόνων

Figure 1 The economic impact of Covid-19 in Volos	10
---	----

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1 Αριθμός επιχειρήσεων που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, και στοιχεία απασχόλησης 2021-2020.....	52
Πίνακας 2 Ηλεκτρονικό εμπόριο επιχειρήσεων, 2021-2020.....	52

Έχε εμπιστοσύνη στη ζωή. Ξέρει τι κάνει. Ξέρει τι φέρνει, τι παίρνει πίσω. Βρες μόνο τι θέλει να σου πει με τις πράξεις της. Μη μετανιώσεις για τίποτα. Ποτέ. Μόνο για την αδράνεια.

Κ. Καβάφης

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω πρωτίστως την οικογένειά μου, που με στήριξε σε κάθε μου βήμα για την επίτευξη των στόχων μου. Ευγνώμων και ευλογημένη νιώθω μετά από όλες τις στιγμές που ήρθαμε σε θέση να αντιμετωπίσουμε. Θερμές ευχαριστίες επιθυμώ να εκφράσω προς τον επιβλέποντα καθηγητή αυτής της εργασίας τον κο Καλλιώρα Δημήτρη για την επιστημονική του καθοδήγηση και συμπαράσταση. Επίσης, ευχαριστώ όλους τους καθηγητές ανεξαιρέτως του τμήματος για τις γνώσεις και τη βοήθεια που μου πρόσφεραν. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον άνθρωπο μου Γιώργο, που είναι δίπλα μου έμπρακτα σε ό,τι χρειάστηκα. Τέλος, να ευχαριστήσω ανθρώπους που βγήκαν από τη ζωή μου, μου δίδαξαν πολλά και με έκαναν πιο δυνατή. Η διπλωματική εργασία είναι αφιερωμένη στους γονείς μου, Ιλίρ και Ενκελέντα, και στον μικρό μου αδερφό, Θοδωρή.

Μετά τιμής,

Γιαουπλλάρι Ενκελιόνα

Κεφάλαιο 1^ο

Εισαγωγή

Η έξαρση της πανδημίας η οποία προκλήθηκε από τον κορονοϊό Covid-19, προκάλεσε μια εκτεταμένη κοινωνική αναταραχή, αισθήματα φόβου και ανασφάλειας στην οικονομική δραστηριότητα νομικών αλλά και φυσικών προσώπων, κλονίζοντας ταυτοχρόνως την καθημερινότητα εργαζομένων, καταναλωτών αλλά και επιχειρήσεων στην παγκόσμια οικονομική κλίμακα.

Εξαιτίας των πρωτόγνωρων καταστάσεων που προκλήθηκαν από την πανδημία, οι προσαρμογές οι οποίες ήταν αλλότροπες γέννησαν και ποικίλες αντιδράσεις στους κρατικούς φορείς μέσω των περιοριστικών μέτρων εξάπλωσης του Covid-19 αλλά επίσης και των διάφορων περιοριστικών μέτρων με σκοπό την εξάλειψη του ιού από το κάθε κράτος. Τα αποτελέσματα των οικονομιών κάθε χώρας-κράτους έγιναν περισσότερο αντιληπτά κατά το 2^ο τετράμηνο του έτους. Παρ όλα αυτά ακόμη και σήμερα κατά την συγγραφή της διπλωματικής εργασίας το τρίτο κύμα της πανδημίας εξελίσσεται με ραγδαίο ρυθμό με αποτέλεσμα να κινούμαστε σε αχαρτογράφητα δεδομένα, με τα κρούσματα της πανδημίας να ανέρχονται σε 700.000 ημερησίως σε παγκόσμια κλίμακα και οι καταγεγραμμένοι θάνατοι να αγγίζουν τους 10.300 κατά μέσο ορό. Αξίζει ακόμα να αναφερθεί ότι από την πρώτη ημέρα της πανδημίας μέχρι σήμερα τα επιβεβαιωμένα κρούσματα των ανθρώπων οι οποίοι έχουν νοσήσει ξεπερνάνε συνολικά τους 200 εκατομμύρια ασθενείς με περίπου 4.5 εκατομμύρια θανάτους.

Οι πληγείσες χώρες εκφράζουν ιδιαίτερη ανησυχία ως προς την ανθεκτικότητα των συστημάτων υγείας , την επάρκεια ιατρικού εξοπλισμού, επάρκεια προληπτικών μέτρων αλλά καθώς και το απόθεμα βασικών προμήθειων. Ο παράγοντας άνθρωπος έχει αποδείξει ότι από τα πολύ παλιά χρόνια έχει καλεστεί να προσαρμοστεί καταλλήλως σε νέες συνθήκες αλλά και να υιοθετήσει απαραίτητα μετρά με σκοπό όσο το δυνατόν την κάλλιστη προστασία του. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό καθώς και διάφορες ειδικότητες της Ιατρικής παγκοσμίως παρουσιάζονται ως ηρωικές μορφές με εξαιρετικές αντοχές-ικανότητες απέναντι στην παγκόσμια αυτή πανδημία.

Αξίζει να εξεταστεί εάν στα πλαίσια την έξαρσης της πανδημίας αλλά και οι επιπτώσεις της, μπορούν να προκαλέσουν έναν τροποποιημένο ολικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας. Ένας από τους κύριους παράγοντες εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων, δεδομένου ότι ζούμε στην ψηφιακή εποχή είναι η συμβολή μιας εταιρικής διακυβέρνησης μέσω αναβάθμισης της διαφάνειας, της σωστής οργάνωσης, επικοινωνίας και διοίκησης μιας επιχείρησης. Στο συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον, είναι σημαντικό να αναφερθούν και να κατονομαστούν οι αλλαγές τις οποίες επέφερε η πανδημία του κορονοϊού Covid-19 στις γραμμές παραγωγής αλλά και στον μετασχηματισμό βιομηχανικών επιχειρήσεων. Άλλωστε, η συγκεκριμένη αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων με κύριο σκοπό την παραγωγή ιατρικών προϊόντων με κύρια και υψηλή ζήτηση, αποτελεί έναν νέο κρίσιμο παράγοντα βιωσιμότητας και ταυτόχρονα εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η διερεύνηση της ιστορίας της πανδημίας Covid-19 καθώς και τις επιπτώσεις της στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον των ελληνικών επιχειρήσεων. Η παρούσα εργασία έχει ως απώτερο στόχο την έρευνα των επιπτώσεων της πανδημίας σε εθνικό-τοπικό επίπεδο, τις επιπτώσεις στους κλάδους απασχόλησης, την εξέλιξη του ηλεκτρονικού εμπορίου κατά τη περίοδο αυτή καθώς και πιθανές λύσεις άμβλυνσης της κρίσης για μια οικονομία ανθεκτικότερη.

Μεθοδολογία και δομή

Η συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών της παρούσας διπλωματικής εργασίας βασίστηκε σε βιβλιογραφική ανασκόπηση άρθρων από ακαδημαϊκές αξιόπιστες ιστοσελίδες, επίσημες εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, επιστημονικά περιοδικά και άρθρα. Επιπρόσθετα, για την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης θεματολογίας διενεργήθηκαν ερωτηματολόγια - συνεντεύξεις σε επιχειρήσεις του Βόλου για την διεξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Στο παρών κεφάλαιο της εργασίας αναφέρονται η εισαγωγή για το φαινόμενο της πανδημίας, η μεθοδολογία και η δομή της εργασίας καθώς και το αντικείμενο, οι στόχοι και τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας.

Το δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας αποτελεί την περιγραφή του φαινομένου του κορονοϊού καθώς και την ιστορική εξέλιξή του από την πρώτη εμφάνισή του έως σήμερα. Αναφέρονται, ωστόσο, τα μέτρα και οι πολιτικές που πάρθηκαν κατά την περίοδο της έξαρσης του ιού για την άμβλυση των κρουσμάτων καθώς και τον περιορισμό του φαινομένου. Ο στόχος του κεφαλαίου αυτού είναι να καταδείξει τη σημαντικότητα του κορονοϊού ευρύτερα για την κοινωνία και τους πολίτες της κάθε χώρας αλλά και των οικονομικών και ψυχολογικών επιπτώσεων που αυτή επιφέρει.

Το τρίτο κεφάλαιο αφορά και το βασικότερο κεφάλαιο της εργασίας καθώς αποτελεί τη μελέτη περίπτωσης για τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας σε τοπικό επίπεδο και πιο συγκεκριμένα για την ευρύτερη περιοχή της πόλης του Βόλου. Συμπληρώθηκαν ερωτηματολόγια από επιχειρήσεις της πόλης και αναφέρεται το αντίκτυπο που επέφερε στην Ελληνική κοινωνία το φαινόμενο του κορονοϊού. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων ιδιωτικού τομέα καθώς και τις νέες καινοτόμες μεθόδους που έπρεπε αυτές να διαχειριστούν ούτως ώστε να λειτουργήσει το ηλεκτρονικό εμπόριο ως εναλλακτική λύση, ταυτόχρονα με τα ισχύοντα μέτρα της κυβέρνησης.

Μετά το πέρας του τρίτου κεφαλαίου ακολουθεί το κεφάλαιο των συμπερασμάτων όπου σημειώνονται κάποιες γενικές παρατηρήσεις και σχολιασμοί όπως αυτά προκύπτουν υστέρα από την ανάλυση του εν λόγω ερευνητικού πεδίου.

Αντικείμενο, Στόχος, Ερευνητικά ερωτήματα

Βασικός στόχος της διπλωματικής εργασίας είναι η απόδειξη μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19 στην Ελλάδα και ειδικότερα στην πόλη του Βόλου. Για τον έλεγχο της υπόθεσης

αξιολογούνται τα εξής βασικά ερευνητικά ερωτήματα με χρονικό προσδιορισμό την έναρξη της πανδημίας Covid-19 έως σήμερα:

1. Πως θα διαμορφωθεί το ηλεκτρονικό εμπόριο;
2. Είναι σε θέση η ελληνική κοινωνία να προσαρμόσει τις συνεχώς μεταβαλλόμενες ρυθμίσεις με σκοπό την καλύτερη ευημερία και προφύλαξη των πολιτών της;
3. Με ποιόν τρόπο επηρεάστηκε η χώρα καθώς και τα επαγγέλματα κατά τη διάρκεια των αυστηρών μέτρων για την καταπολέμηση του κορονοϊού;

Κεφάλαιο 2^ο

Το παρόν κεφάλαιο πραγματεύεται την εξέλιξη της πανδημίας του ιού COVID-19 στην Ελλάδα. Αρχικά, αναφέρονται βασικοί ορισμοί για την καλύτερη κατανόηση του παγκοσμίου φαινομένου, του κορονοϊού SARS-CoV-2. Ακολουθεί μια γενική περιγραφή του ιού και ύστερα η ιστορική αναδρομή και σταδιακή μετάδοσή του σε άλλες χώρες, καταλήγοντας μέχρι και σήμερα στην Ελλάδα. Με την παρουσίαση γραφημάτων γίνεται η αποτύπωση της πορείας των κρουσμάτων στη χώρα, συγκεκριμένα πότε πρωτοεμφανίστηκε ο ιός, τον ρυθμό εξάπλωσης της πανδημίας με τη σύγκριση επιδημιολογικών χαρτών της χώρας αλλά και τον ρυθμό εμβολιασμού από την αρχή του σχεδίου «Ελευθερία» έως και σήμερα.

Προκειμένου το αντικείμενο της έρευνας να γίνει παντός κοινού κατανοητό, κρίνεται αναγκαίος ο προσδιορισμός συγκεκριμένων εννοιών, καθώς συμπεριλαμβάνονται ενεργά στην παρούσα διπλωματική εργασία. Συγκεκριμένα:

- Κορονοϊός: οι κορονοϊοί ανήκουν στην μεγάλη οικογένεια Coronaviridae, η οποία περιλαμβάνει επιπλέον τον SARS-CoV, τον κορονοϊό αναπνευστικού συνδρόμου Μέσης Ανατολής (MERS-CoV) αλλά και τους ιούς που προκαλούν κοινά κρυολογήματα (π.χ. 229E, OC43 και HKU1). (National Institute of Allergy and Infectious Diseases. (2021, 17 Ιουνίου). *Coronaviruses*. <https://www.niaid.nih.gov/diseases-conditions/coronaviruses>)
- Πανδημία: Είναι μια επιδημία ή λοιμός που εκδηλώνεται σε παγκόσμια κλίμακα ξεπερνώντας τα διεθνή σύνορα ενός κράτους. Εξαπλώνεται με ταχείς ρυθμούς και απειλεί την ανθρωπότητα μολύνοντάς την. (Porta, Miquel, επιμ. (2008). *Dictionary of Epidemiology*. Oxford University Press).

2.1 Γενική περιγραφή

Βασικά ερωτήματα τέθηκαν από την εν εξελίξει πανδημία στις κοινωνίες παγκοσμίως όπως για παράδειγμα η λειτουργικότητα του δημόσιου συστήματος

υγείας αλλά και της διαχείρισης των οικονομικών εξελίξεων, ύστερα από τα διαδοχικά περιοριστικά μέτρα που τέθηκαν σε εφαρμογή.

Η επιρροή του χώρου στις κρίσιμες υγειονομικές καταστάσεις όπως οι πανδημίες περιγράφεται με παραστατικότητα από τους Ανδρίτσο και Βελεγράκη (2020), που ανέφεραν ότι «οι πανδημίες είναι κατεξοχήν χωρικά φαινόμενα». Αυτό που μετατρέπει μια νόσο σε πανδημία είναι η εξέλιξη της στον χώρο, η γεωγραφική της συγκέντρωση και εξάπλωση. Η πανδημία του κορονοϊού έχει χωρικές ρίζες και χωρικά άνισες επιπτώσεις λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά μέτρα σύγκρισης της κάθε χώρας διεθνώς.

2.2 Ιστορική αναδρομή κορονοϊού (Covid-19)

Η έξαρση της πανδημίας από την αρχή του έτους 2020, έχει προκαλέσει σε ποικίλες κοινωνικές τάξεις της ανθρωπότητας αισθήματα ανασφάλειας επηρεάζοντας τον άνθρωπο από πάσης φύσεως προβληματισμού.

Ο κορονοϊός, εντοπίστηκε για πρώτη φορά ως αίτιο κοινού κρουολογήματος το 1960. Στον Καναδά, το 2001 περισσότεροι από 500 ασθενείς παρουσίασαν συμπτώματα που έμοιαζαν με γρίπη (Aisha M, 2017) . Μέχρι το 2002 ο κορονοϊός θεωρούταν ως μη θανατηφόρος ιός μέσω των βιολογικών αναλύσεων που διεξήχθησαν κατά την περίοδο εκείνη. Ωστόσο, κατά την περίοδο 2002-2003· ο ιός εξαπλώθηκε σε πολλές άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένου της Ταϊλάνδης, Βιετνάμ, Ταιβάν, Χονγκ Κονγκ, Σιγκαπούρη αλλά και Η.Π.Α που είχε ως αφετηρία την επαρχία Γκουανγκντογκ της Κίνας. Το 2004 το Κέντρο Ελέγχου Νοσημάτων και Πρόληψης (CDC) καθώς και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO) κήρυξαν κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Με την πάροδο των χρόνων η εξέλιξη του κορονοϊού αποδείχτηκε ότι δεν είναι σταθερός ιός αλλά μπορεί να μεταλλαχθεί σε πιο θανατηφόρα και μολυσματική μορφή για την ανθρωπότητα. Στις 12 Ιουνίου 2012, μια προσθετή έξαρση του κορονοϊού στην Σαουδική Αραβία σημειώθηκε από τους επιστήμονες, με αποτέλεσμα να καταγράψουν πολλοί θάνατοι οι οποίοι εξαπλωθήκαν στις χώρες της

Μέσης Ανατολής και εν συνεχεία σε παγκόσμιο επίπεδο, δημιουργώντας έτσι ένα νέο ενδιαφέρον για έρευνα και μελέτη προς τη νέα μορφή του κορονοϊού.

Επτά χρόνια αργότερα και συγκεκριμένα τον Δεκέμβριο του 2019 στην πόλη Ουχάν, πρωτεύουσα της επαρχίας Χουπέι της Κίνας εμφανίστηκαν λοιμώξεις στους ανθρώπους από τον SARS-CoV-2 και εξαπλώνεται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς μέσα σε λίγες εβδομάδες σε παγκόσμιο επίπεδο. Έτσι, μετατρέπεται σε πανδημία με εκατομμύρια κρούσματα και νεκρούς σε όλο τον κόσμο. Οι απόψεις δίστανται για την προέλευση του συγκεκριμένου ιού (Andersen,2020). Μέσα σε πολύ ταχύ ρυθμό το πρώτο κρούσμα της λοίμωξης χρονολογείται στην 1^η Δεκέμβριου 2019. Ο ιός εν συνεχεία εξαπλώθηκε σε κάθε δυνατή επαρχία της Κίνας και μετ' έπειτα σε περισσότερες από 150 χώρες του κόσμου, αναμεσά τους και η Ελλάδα (ArcGIS Dashboards). Εκείνη την περίοδο, και συγκεκριμένα στις 30 Ιανουαρίου 2020, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κήρυξε τον SARS-CoV-2 ως μια νέα πανδημία καθώς έπειτα από υπολογισμό των κρουσμάτων εντοπίστηκαν 75.815 άτομα τα οποία μολυνθήκαν μόνο στη Ουχάν στις 25 Ιανουαρίου, ενώ την ίδια χρονική στιγμή στον υπόλοιπο πλανήτη τα κρούσματα ήταν μόλις 2015 (Wu-Joseph,2020).

Με βασικό ρυθμό αναπαραγωγής του ιού (R_0) να κυμαίνεται στο 5.7, δηλαδή η κάθε λοίμωξη να οδηγεί σε 5.7 νέες λοιμώξεις, και με τα αναλυτικά δεδομένα που ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας παρείχε στους πολίτες η κάθε χώρα αναγκάστηκε να μεταβεί σε καραντίνα με σκοπό την εξάλειψη και άμβλυνση του ιού. Στις 11 Μαρτίου 2020 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ.) κηρύσσει την πανδημία ως «Έκτακτη Ανάγκη Δημόσιας Υγείας Διεθνούς Ενδιαφέροντος» (PHEIC), με βάση τις πιθανές επιπτώσεις που θα μπορούσε να έχει ο ιός εάν εξαπλωθεί σε άλλες χώρες με ασθενέστερα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης όπως επισημαίνουν οι Ανδρίτσος και Βελεγράκης. Ειδικότερα, η Ελλάδα μέσω διαγγέλματος του Πρωθυπουργού ανακοίνωσε στις 11 Μάρτιου 2020 καθολική καραντίνα της χώρας, με ολικό κλείσιμο των δραστηριοτήτων στις υπηρεσίες εστίασης, αθλητισμού και εκπαίδευσης.

2.3 Υφιστάμενη κατάσταση σε επίπεδο επικράτειας

Ο επιδημιολογικός χάρτης τεσσάρων επιπέδων ετοιμότητας αντιστοιχεί σε 4 χρώματα (κόκκινο, πορτοκαλί, κίτρινο και πράσινο) με βάση επιδημιολογικούς δείκτες που χρησιμοποιούνται από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ECDC) και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO). (<https://covid19.gov.gr>)

Ο χάρτης επικαιροποιείται σε εβδομαδιαία βάση από την ομάδα των επιδημιολόγων της Επιτροπής των Εμπειρογνομόνων του Υπουργείου Υγείας σε συνεργασία με τον ΕΟΔΥ και το Υπουργείο Πολιτικής Προστασίας, λαμβάνοντας υπόψη τους πιο κάτω επιδημιολογικούς δείκτες:

- 7-ήμερος κινητός μέσος όρος κρουσμάτων ανά 100.000 κατοίκους
- 14-ήμερος αριθμός κρουσμάτων ανά 100.000 κατοίκους
- Δείκτης θετικότητας ελέγχων
- Εβδομαδιαία ποσοστιαία μεταβολή κρουσμάτων
- Αριθμός ενεργών κρουσμάτων
- Ηλικιακή κατανομή κρουσμάτων
- Εβδομαδιαίος αριθμός νέων νοσηλειών ανά 100.000 κατοίκους
- Εβδομαδιαίος αριθμός θανάτων ανά 100.000 κατοίκους
- Ποσοστό εμβολιαστικής κάλυψης
- Ενεργός ρυθμός αναπαραγωγής των κρουσμάτων (R_t)
- Πληρότητα συστήματος υγείας
- Ανάλυση ιχνηλάτησης επαφών
- Ανάλυση μεταλλάξεων

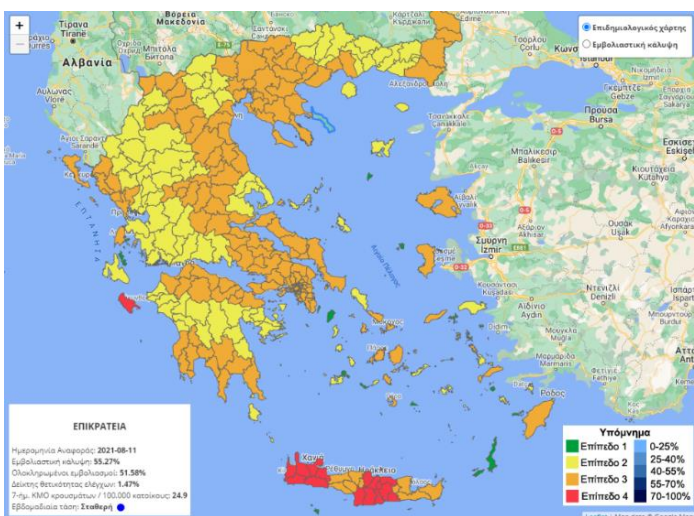
Στο χάρτη αποτυπώνονται για κάθε Περιφερειακή ενότητα / Δήμο:
- ο 7-ήμερος κινητός μέσος όρος κρουσμάτων ανά 100.000 κατοίκους

- ο δείκτης θετικότητας (%) η εμβολιαστική κάλυψη (* κάλυψη όπως προκύπτει από την τοποθεσία κάθε εμβολιαστικού κέντρου που μπορεί να περιλαμβάνει εργαζόμενους, μη μόνιμους κατοίκους της Περιφερειακής Ενότητας κ.ά. και ** κάλυψη όπως προκύπτει από την διαθέσιμη πληροφορία διαμενόντων εντός της Περιφερειακής Ενότητας), καθώς και

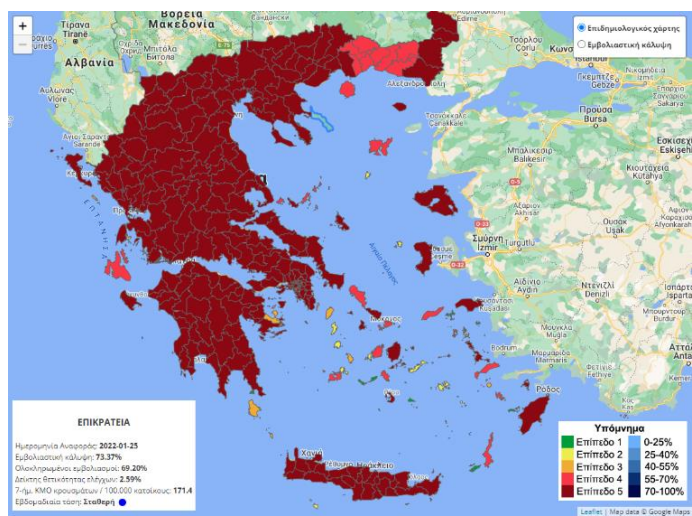
- η εβδομαδιαία τάση (ανοδική, πτωτική ή σταθερή).

Κύριος σκοπός του επιδημιολογικού χάρτη είναι η ενημέρωση των πολιτών της χώρας καθώς και των επισκεπτών αυτής, καθώς και η σύνδεση των επιπέδων ετοιμότητας με μέτρα δημόσιας υγείας. Η εξέλιξη της πανδημίας και των κρουσμάτων στη χώρα, από τον Αύγουστο του 2021 έως και τον Ιανουάριο του 2022, απεικονίζεται στους παρακάτω επιδημιολογικούς χάρτες.

Χάρτης 1 Επιδημιολογικός χάρτης 14/08/21

Χάρτης 4 Επιδημιολογικός χάρτης 25/01/22

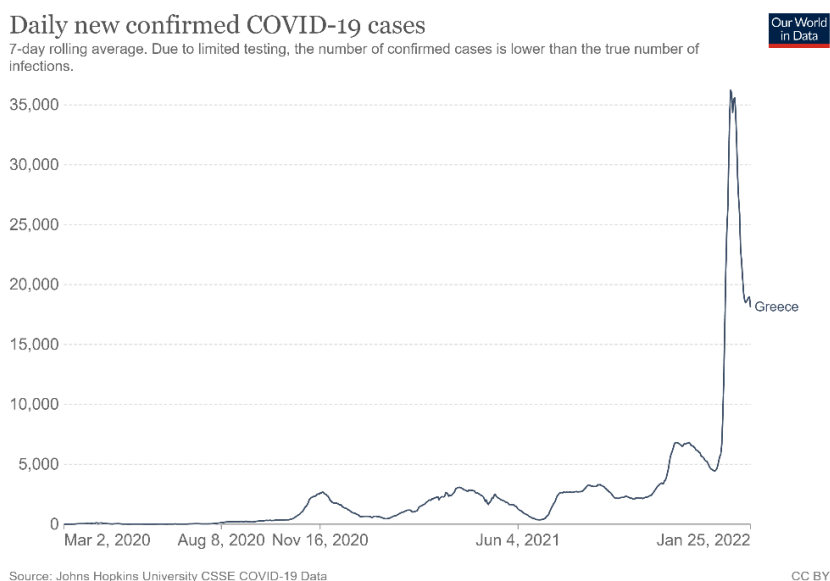
(Πηγή: <https://covid19.gov.gr/covid-map>)

Η κρισιμότητα της υφιστάμενης κατάστασης στη χώρα είναι εμφανής εκ πρώτης όψεως, αφού σε διάστημα πέντε μόλις μηνών το 90% των περιφερειακών ενοτήτων βρίσκεται στο Επίπεδο 5, με σταθερή τάση ο Μ.Ο εβδομαδιαίων κρουσμάτων βρίσκεται στο 171,4 γεγονός πρωτόγνωρο όταν το καλοκαίρι του 2021 ο Μ.Ο των εβδομαδιαίων κρουσμάτων ήταν μόλις στο 24,9. Να σημειωθεί πως ένα

χρόνο πριν (αρχές 2021) και εν μέσω καθολικής απαγόρευσης κυκλοφορίας και αναστολής δραστηριοτήτων ο αριθμός των κρουσμάτων ήταν ελάχιστος μπροστά στα σημερινά δεδομένα. Η πολιτική της Κυβέρνησης αν και πιο ελαστική ως προς τα μέτρα κατά της διασποράς φαίνεται να ευνοεί την οικονομία του κράτους, θέτοντας μάλλον σε κίνδυνο την υγεία των πολιτών και του ενδεδειγμένου κορεσμού των υγειονομικών εγκαταστάσεων και δομών.

Όπως απεικονίζεται και στο παρακάτω διάγραμμα ο αριθμός των κρουσμάτων είχε αυξητική τάση κατά τη περίοδο των χριστουγεννιάτικων γιορτών του 2021 και έφτασε στο ζενίθ στις 5/1/2022 με συνολικό ημερήσιο αριθμό κρουσμάτων να φτάνει τους 43.386.

Γράφημα 1 Ημερήσια επιβεβαιωμένα κρούσματα(Μάρτιος 2020-Ιανουάριος 2022)

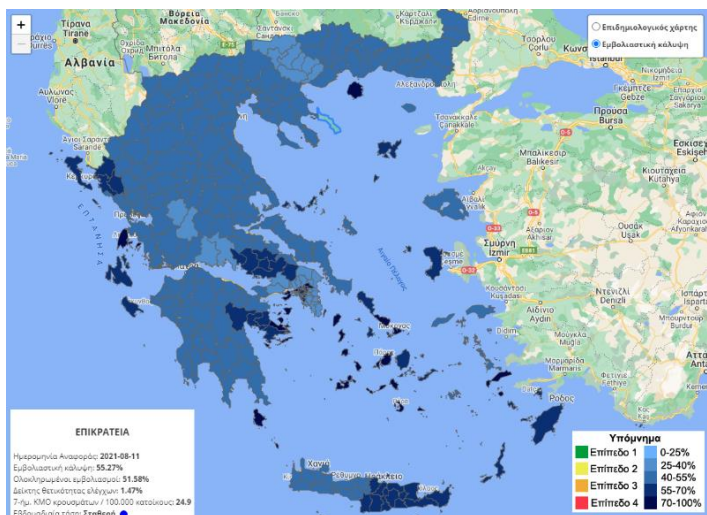

(Πηγή: (<https://ourworldindata.org/>))

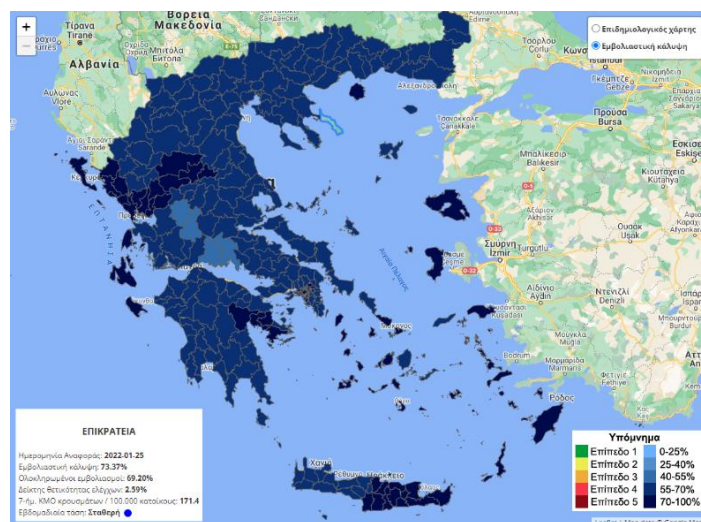
Σε επίπεδο επικράτειας η εμβολιαστική της κάλυψη φτάνει το 73,4% με ολοκληρωμένους εμβολιασμούς να φτάνουν στο ποσοστό των 69,2% από 51,6% που ήταν τον Αύγουστο του 2021. Πιο συγκεκριμένα, για την περιοχή του Βόλου παρατηρείται το 65.8% των πολιτών της να είναι εμβολιασμένοι τουλάχιστον με την

πρώτη δόση του εμβολίου ενώ, οι ολοκληρωμένοι εμβολιασμοί φτάνουν ως το 62.8% με πτωτική εβδομαδιαία τάση.

Χάρτης 3 Εμβολιαστική κάλυψη 14/08/21

Χάρτης 4 Εμβολιαστική κάλυψη 25/01/22

(Πηγή: <https://covid19.gov.gr/covid-map> - Επισκέψεις 14.8.21 & 25.1.22)

2.4 Πολιτικές της κυβέρνησης

Η ταχεία εξάπλωση της πανδημίας SARS-CoV-2 έχει δημιουργήσει παγκοσμίως ένα ευρύ φάσμα αντιδράσεων σε επίπεδο πολιτικών αποφάσεων ως προς την λήψη υγειονομικών μέτρων περιορισμού της μετάδοσης του ιού. Στα κοινά μέτρα που αποφασίστηκαν στις περισσότερες χώρες συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων: η αναστολή όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, η απαγόρευση δημόσιων συναθροίσεων, ο περιορισμός των μετακινήσεων, η ανάπτυξη και χρηματοδότηση των υποδομών περίθαλψης, η ανάπτυξη τεχνικών εντοπισμού κρουσμάτων, η εφαρμογή μέτρων κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και η διαχείριση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας (Hale et al. 2020)

Οι ποικίλες κυβερνήσεις επέλεξαν την εφαρμογή μέτρων σε πολύ βεβιασμένο χρόνο, καθώς πολύ γρήγορα έπρεπε να λάβουν σημαντικές αποφάσεις, χωρίς να έχει αποκτηθεί η ζητούμενη γνώση αλλά και πληροφόρηση για την χαρτογράφηση και μορφολογία του ιού (Maltezos et al.2020). Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα ο εντοπισμός του πρώτου επιβεβαιωμένου κρούσματος κορονοϊού έγινε στις 26 Φεβρουαρίου

2020. Μέχρι τις 21 Μαρτίου είχαν επιβεβαιωθεί εργαστηριακά 530 κρούσματα καθώς και είχαν σημειωθεί 13 θάνατοι (ΕΟΔΥ Ημερήσια Έκθεση, 2020). Στις 22 Μαρτίου 2020 αποφασίζεται η εφαρμογή καθολικής κυκλοφορίας ή αλλιώς lockdown (Niavis, Kallioras et. al, 2021) και από τις 14 Μαρτίου 2020 σύμφωνα με το ΦΕΚ 986/Β/14-03-2020, οι επιχειρήσεις για την προστασία και την ασφάλεια των Ελλήνων πολιτών βρίσκονταν σε αναστολή. Η καθολική απαγόρευση κυκλοφορίας διήρκησε μέχρι τις 4 Μαΐου 2020 και είχε ως κύριο στόχο την αποτροπή μετάδοσης του ιού και τον έλεγχο της διασποράς. Σε άμεσο χρόνο λοιπόν, όπως στον υπόλοιπο κόσμο έτσι και στην Ελλάδα λήφθηκε η απόφαση της αναστολής λειτουργίας των σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων αλλά και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εν γένει, σε μια ελπιδοφόρα προσπάθεια προς αποφυγή της διασποράς του ιού αυτού στη μαθητική κοινότητα λόγω πολύωρων καθημερινών ωρών παρακολούθησης αλλά και εργασίας μεταξύ μαθητών και καθηγητών. Ταυτόχρονα, ήταν αναμενόμενη και η αντίστοιχη απόφαση του παγώματος της λειτουργίας όλων των εμπορικών καταστημάτων με επιβολή αυστηρών μέτρων περιορισμού τόσο της κυκλοφορίας των πολιτών όσο και τον τρόπο λειτουργίας των υπόλοιπων καταστημάτων.

Λίγες επιχειρήσεις είχαν την υποχρέωση να δηλώσουν το παρόν στο καθήκον τους, παρά τις δυσμενείς συνθήκες της επικράτειας, όπως φούρνοι, φαρμακεία, μάρκετ. Για τους πολίτες ήταν άκρως απαραίτητη η καθημερινή τους λειτουργία αφού κατ' αυτόν τον τρόπο προμηθευόντουσαν προϊόντα ζωτικής σημασίας και πραγματοποιούταν έτσι μερική διασφάλιση της ροής της οικονομίας.

Όσον αφορά τον τομέα της εστίασης, συμπεριλήφθηκε και εκείνος στα αυστηρά μέτρα περιορισμού των κατοίκων, με εξαίρεση τις επιχειρήσεις του συγκεκριμένου κλάδου οι οποίες είχαν την δυνατότητα παράδοσης των παραγγελιών τους κατ' οίκον ή εξυπηρέτησης και παράδοσης τους ταχέως χωρίς κάποιον χρόνο παραμονής στο κατάστημα. Με το πέρασμα των εβδομάδων ήταν εύλογη ωστόσο η ανησυχία όλων των πολιτών για τον αντίκτυπο που θα είχαν αυτά τα περιοριστικά μέτρα καθώς και η σημαντική μείωση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην χώρα. Δημόσιο εργατικό δυναμικό αλλά και ιδιωτικό τέθηκε σε αναστολή λειτουργίας και ως επακόλουθο ήταν και τα μέτρα στήριξης αυτών των ανθρώπων.

Συγκεκριμένα, εφαρμόστηκαν μέτρα όπως η απομακρυσμένη εργασία, η επιδοτούμενη πάγια αναστολή εργασίας αλλά και χορήγηση αδειών ειδικού σκοπού για τις εργαζόμενες οικογένειες των οποίων τουλάχιστον ο ένας από τους δύο γονείς ήταν υποχρεωμένοι να παραμείνουν στην οικεία τους. (Hsiang et al. 2020)

Ωστόσο, δεν θα μπορούσε να παραλειφθεί και η πρωτόγνωρη εμπειρία των πολιτών ως προς την μετακίνηση τους καθώς ήταν και αυτή ελεγχόμενη και συγκεκριμένη ως προς την διάρκεια της. Συγκεκριμένα, ο κάθε πολίτης ο οποίος επιθυμούσε να μετακινηθεί ως προς ένα μέρος έπρεπε πάντοτε κατά την μετακίνηση του να φέρει επιβεβαιωτικό της ταυτότητας του καθώς και σχετική βεβαίωση με την οποία να δικαιολογεί τον λόγο μετακίνησης του ή να έχει αποστείλει μέσω του κινητού του τηλεφώνου συγκεκριμένο γραπτό μήνυμα σε κρατικό αριθμό με σκοπό την χορήγηση της βεβαίωσης του (Κύρτσος, 2020). Ως προς τα σώματα ασφαλείας τα οποία αρμοδιότητα τους ήταν η επικύρωση και έγκριση της μετακίνησης, πολλές φορές ήρθαν αντιμέτωποι με έντονη αμηχανία καθώς είχαν αναλάβει τον ρόλο του ελεγκτή και έτσι ήταν αυτοί οι οποίοι χορηγούσαν τα χρηματικά πρόστιμα στους παράνομους πολίτες. Όσον αφορά τους πολίτες οι οποίοι μετακινήθηκαν παράνομα σύμφωνα με τα ισχύοντα μέτρα, τους επιβλήθηκε χρηματικό πρόστιμο, παρόλα αυτά δεν ήταν τόσο υψηλό σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής ζώνης (Niavis, Kallioras et. al, 2021). Σε αυτό το σημείο να σχολιασθεί πως η κάθε χώρα προσάρμοσε το εκάστοτε πρόστιμο στις κοινωνίες, σημαντικά εξαρτώμενη από τις δυνατότητες του πληθυσμού να τα εκπληρώσει.

Μεσολάβησε ένα διάστημα κατά το οποίο η πανδημία φαινόταν να έχει αναχαιτιστεί, κάτι που οδήγησε στο άνοιγμα των συνόρων, την έναρξη της τουριστικής περιόδου και την άρση της αναστολής λειτουργίας των περισσότερων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (Hsiang et al., 2020). Ωστόσο από το Σεπτέμβριο, η μετάδοση του ιού στη χώρα αρχίζει να παίρνει ανεξέλεγκτες διαστάσεις, με τη Βόρεια Ελλάδα να κατέχει τα μεγαλύτερα ποσοστά κρουσμάτων και θανάτων από τον νέο κορονοϊό (ΕΟΔΥ Ημερήσια έκθεση, 2020). Το δεύτερο κύμα της πανδημίας αποδείχθηκε αρκετά επιθετικό, παρά το γεγονός ότι στο προηγούμενο διάστημα αποκτήθηκε πολύτιμη εμπειρία στον τρόπο διαχείρισης των ασθενών και σημαντική

επιστημονική γνώση σχετικά με τους μηχανισμούς του ιού και της μετάδοσής του. Στις 5 Νοεμβρίου ανακοινώθηκε από την Κυβέρνηση η αναστολή όλων των δραστηριοτήτων και ενθάρρυναν την τηλεκπαίδευση αλλά και την τηλεργασία με σκοπό την καλλίστη συνεργασία μαθητών, επιχειρήσεων αλλά και οργανισμών.

Ταυτόχρονα, εκείνη την περίοδο φαρμακευτικές εταιρείες δοκίμαζαν την δημιουργία ενός εμβολίου με σκοπό την ανοσία του ανθρωπίνου οργανισμού από τον ιό. Τα επικρατέστερα που ήταν και πιο αποτελεσματικά ήταν τα εμβόλια Pfizer, AstraZeneca, Johnson & Johnson και Moderna (<https://eody.gov.gr/neos-koronaios-covid-19/>) τα οποία ήρθαν στην Ελλάδα για τον εμβολιασμό των πολιτών. Η πρώτη φάση του σχεδίου «Ελευθερία» ξεκίνησε στις 4 Ιανουάριου με σκοπό τον εμβολιασμό των υγειονομικών δημοσίου και ιδιωτικού φορέα. Στις 20 Ιανουάριου ξεκίνησε η δεύτερη φάση του εμβολίου για πολίτες άνω των 80 ετών και με τον ίδιο ρυθμό με το πέρασμα των βδομάδων άνοιγαν και οι πλατφόρμες εγγραφής των πολιτών για εμβολιασμό και στις μικρότερες ηλικιακές ομάδες (<https://eody.gov.gr/neos-koronaios-covid-19/>).

Επιπρόσθετα, μέσω του προγράμματος «Γέφυρα» λόγω της υγειονομικής-οικονομικής κρίσης του κορονοϊού η οποία έπληξε πολλές επιχειρήσεις δόθηκε η δυνατότητα στους ιδιοκτήτες τους η χορήγηση επαγγελματικού δανείου με σκοπό την συντήρηση των μαγαζιών αυτών αλλά και για να δημιουργηθούν ολοένα και περισσότερα μέτρα στήριξης ρευστότητας και ροής της οικονομίας. (Τριαντόπουλος Χ, 2020). Τέλος, ψηφιοποιήθηκε ένα πλήθος δημόσιων υπηρεσιών για τις ανάγκες των πολιτών, ενώ ταυτόχρονα ο ΕΟΔΥ σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας και την Επιτροπή Λοιμωξιολόγων δημιούργησαν ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, οδηγιών και υπηρεσιών για την ενημέρωση και τη στήριξη των πολιτών: (<https://covid19.gov.gr/ygeia-covid19/> και <https://eody.gov.gr/neos-koronaios-covid-19/>).

Κεφάλαιο 3^ο

3.1 Οικονομικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία του Βόλου

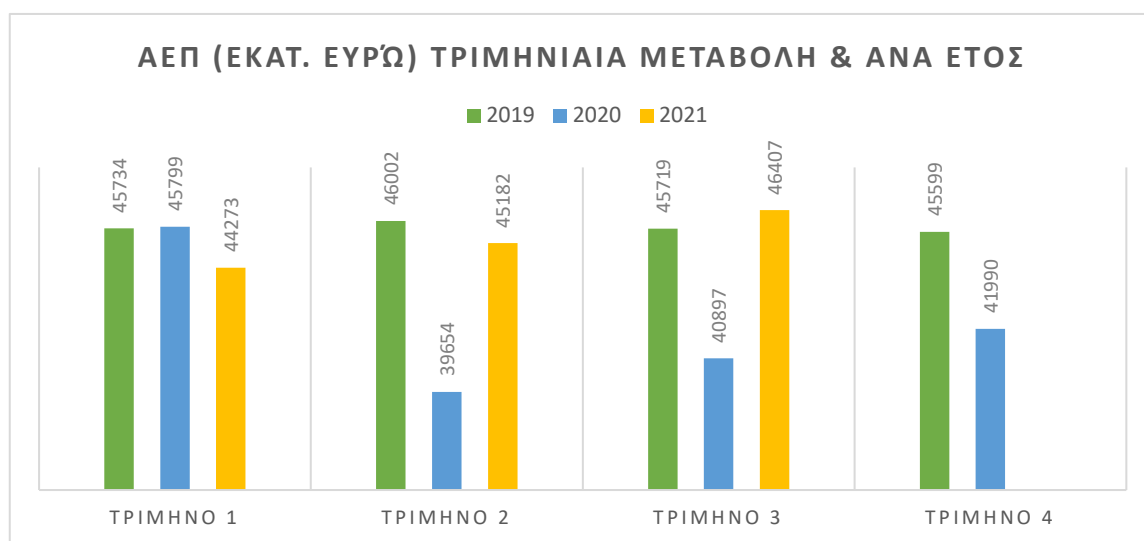
Στο παρόν κεφάλαιο θα αναλυθούν οι επιπτώσεις που έφερε η υγειονομική κρίση στην ελληνική οικονομία και πιο συγκεκριμένα στους κλάδους παροχής υπηρεσιών εστίασης, καταλυμάτων καθώς και λιανικού εμπορίου που μεταξύ άλλων ήταν αυτές που πλήγηκαν περισσότερο κατά την περίοδο της όξυνσης της πανδημίας. Εν συνεχεία, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της μελέτης περίπτωσης που διενεργήθηκε για την περιοχή του Βόλου κατά το διάστημα του τρίτου τριμήνου του 2021 (Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2021). Στο πλαίσιο της έρευνας αυτής πραγματοποιήθηκαν ερωτηματολόγια σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις της πόλης του Βόλου όπου αφορούσαν καταστάματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, παροχής υπηρεσιών, καταστάματα εστίασης, επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης, κέντρα διασκέδασης και αναψυχής καθώς και επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου με απώτερο στόχο την δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας της τοπικής αγοράς της πόλης του Βόλου και τις επιπτώσεις που υπέστησαν οι επιχειρήσεις από τα περιοριστικά μέτρα. Αξίζει να υπογραμμιστεί η αρχική πρόθεση εύρεσης οικονομικών στοιχείων π.χ. ΑΕΠ (σε επίπεδο νομού), με μάταιο αποτέλεσμα, αφού δεν βρέθηκαν για την εξεταζόμενη περίοδο της πανδημίας τα απαραίτητα επικαιροποιημένα δεδομένα αλλά και επειδή βρισκόμαστε εν εξελίξει των γεγονότων. Τέλος, γίνεται πλήρης αναφορά των συμπερασμάτων της έρευνας, της οποίας τα δεδομένα παρουσιάζονται ποσοστιαία σε γραφήματα και διαγράμματα.

3.2 Οικονομικές επιπτώσεις ανά κλάδο απασχόλησης

Η πανδημία Covid-19 παρά την παγκόσμια υγειονομική κρίση που προκάλεσε, έχει επίσης, επηρεάσει τόσο την παγκόσμια οικονομία, όσο και την οικονομία σε επίπεδο χώρας διαταράσσοντας τις βιομηχανίες μεταφορών, υπηρεσιών και μεταποίησης (Pak et al., 2020). Αξιοσημείωτο αποτελεί το ΑΕΠ της Ευρώπης όπου εμφανίζεται το 2020 μειωμένο κατά 4,4 % σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος το 2019 (Eurostat, 2021). Όπως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έτσι και στην Ελλάδα, η πανδημία επηρέασε αρνητικά τις επιδόσεις της οικονομίας επιδρώντας στο ΑΕΠ της

χώρας (-8.2% σε σχέση με το 2019), κατατάσσοντας την ως την τρίτη χειρότερη επίδοση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και στο δημοσιονομικό έλλειμμα (9.7% του ΑΕΠ) (Eurostat, 2021). Η Ελληνική οικονομία εξαρτάται κατ' εξοχήν από τον τομέα των υπηρεσιών (τουρισμός, εστίαση, μεταφορές), και ως εκ τούτου οι συνέπειες της αναστολής των σχετικών δραστηριοτήτων λόγω της υγειονομικής κρίσης ήτσουντριπτικές για την οικονομία αλλά και την ελληνική κοινωνία γενικότερα.

Γράφημα 2 ΑΕΠ (εκατ. Ευρώ) Τριμηνιαία μεταβολή & ανά έτος

Πηγή δεδομένων: Τριμηνιαίοι Εθνικοί λογαριασμοί ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)

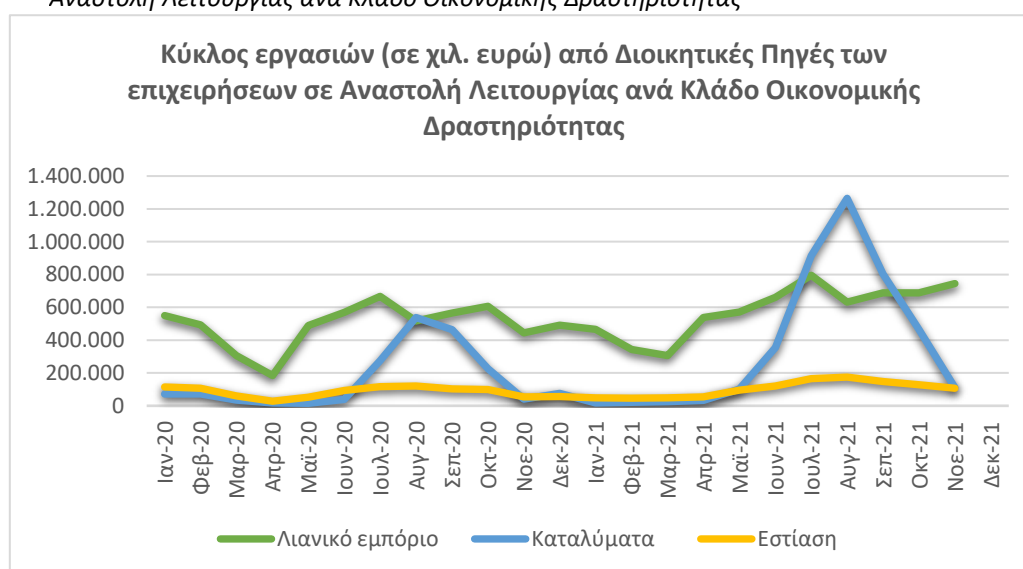
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ορίζεται το σύνολο των αγαθών, υλικών και υπηρεσιών, που παράγονται σε μια χώρα, σε μια ορισμένη χρονική περίοδο, συνήθως σε ένα έτος (Λιανός, Ψειρίδου 2015). Το ΑΕΠ παρέχει ένα οικονομικό στιγμιότυπο μιας χώρας, που χρησιμοποιείται για την εκτίμηση του μεγέθους μιας οικονομίας και του ρυθμού ανάπτυξης (Fernando, 2021).

Σύμφωνα με το Δελτίο Τύπου της ΕΛΣΤΑΤ που αφορά την αναστολή λειτουργίας των επιχειρήσεων λόγω της πανδημίας του κορονοϊού (Νοέμβριος 2021), ανακοινωθήκαν στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη του κύκλου εργασιών για τις επιχειρήσεις που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας με κρατική εντολή τον Μάρτιο και τον Νοέμβριο του 2020 όπου έγιναν και τα δύο καθολικά lockdown για τον περιορισμό της διασποράς του κορονοϊού.

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για την διεξαγωγή των εν λόγω συμπερασμάτων πραγματοποιούνται και ενημερώνονται από την ΕΛΣΤΑΤ σε μηνιαία βάση καθόλη την περίοδο που παρουσιάζει ενδιαφέρον και είναι εύλογη η καταγραφή των επιπτώσεων της νόσου στις επιδόσεις των ελληνικών επιχειρήσεων που τέθηκαν σε αναστολή στο πλαίσιο των μέτρων περιορισμού για την αντιμετώπιση της πανδημίας (ΕΛΣΤΑΤ 2022). Κατ' αυτόν τον τρόπο τα παρακάτω δεδομένα μπορούν να αποτελέσουν βάση σύγκρισης για την αποτίμηση των επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19.

Οι τομείς απασχόλησης και των δραστηριοτήτων που αναλύονται αφορούν ειδικότερα δραστηριότητες που αφορούν υπηρεσίες τον τομέα της εστίασης, των καταλυμάτων και του λιανικού εμπορίου για να υπάρχει σχετική συνάφεια με τους τομείς δραστηριοτήτων που αναλύονται σε επόμενο κεφάλαιο στην μελέτη περίπτωσης. Όσον αφορά τους προαναφερθέν κλάδους, όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα, αναδεικνύεται αφενός ποιου είδους επιχειρήσεις πλήττονται περισσότερο (εστίαση), και αφετέρου ποιες ανακάμπτουν γρηγορότερα (καταλύματα, λιανικό εμπόριο) κατά τις περιόδους άρσης των περιοριστικών μέτρων.

Γράφημα 3 Κύκλος εργασιών (σε χιλ. ευρώ) από Διοικητικές Πηγές των επιχειρήσεων σε Αναστολή Λειτουργίας ανά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας

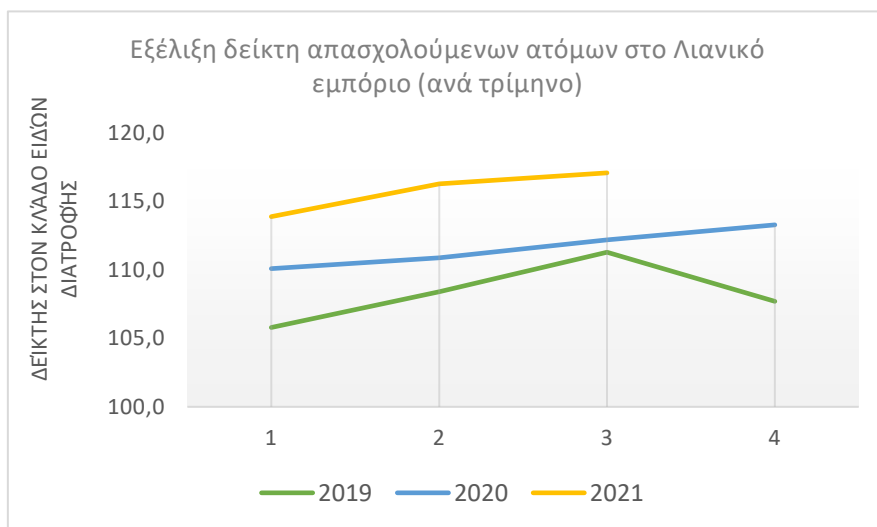

Πηγή δεδομένων: ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία

Ο Δείκτης Απασχολομένων Ατόμων στο Λιανικό Εμπόριο είναι τριμηνιαίος δείκτης, με έτος βάσης το 2015=100,0 και με αναδρομικά στοιχεία από το 1ο τρίμηνο

2000 (ΕΛΣΤΑΤ 2022). Σκοπός του δείκτη απασχολούμενων ατόμων είναι η μέτρηση της μεταβολής των απασχολούμενων ατόμων στο λιανικό εμπόριο, ανά τρίμηνο. Στην κατάρτιση του δείκτη περιλαμβάνεται ο συνολικός αριθμός των ατόμων που εργάζονται στην επιχείρηση, ανεξάρτητα από την ιδιότητα (ιδιοκτήτες, συνέταιροι και μέλη των οικογενειών τους) και την ειδικότητά τους (διευθυντές, πωλητές, βοηθητικό προσωπικό) και ανεξάρτητα αν εργάζονται προσωρινά ή εποχικά, με πλήρη ή μερική απασχόληση, με αμοιβή ή χωρίς αμοιβή.

Γράφημα 4 Εξέλιξη δείκτη απασχολούμενων ατόμων στο Λιανικό εμπόριο (ανά τρίμηνο)

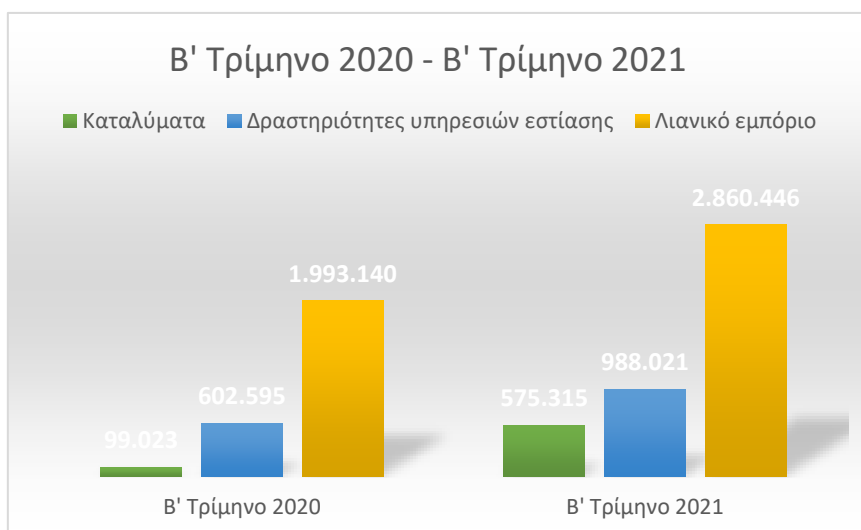

Πηγή δεδομένων: ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία

- Β' τρίμηνο 2020 / Β' τρίμηνο 2021

Αύξηση για τις επιχειρήσεις που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας, στον κύκλο εργασιών κατά την περίοδο αυτή, παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα των καταλυμάτων, κατά 481 %, ακολουθεί ο κλάδος της εστίασης κατά 64 %, ενώ την μικρότερη αύξηση παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου κατά 43,5 % (Δελτίο Τύπου 18.1.2022, ΕΛΣΤΑΤ).

Γράφημα 5 Μεταβολή Β' τριμήνου (2020 – 2021) ανά κλάδο απασχόλησης

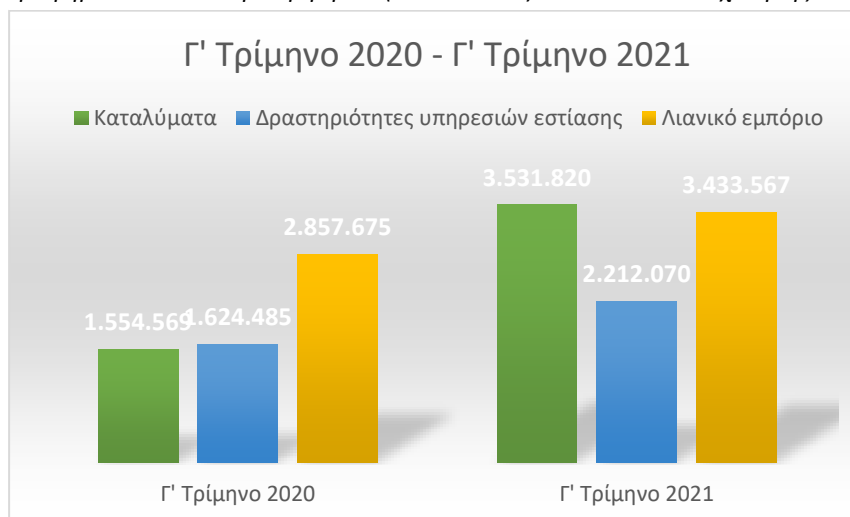

Πηγή δεδομένων: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

- Γ' τρίμηνο 2020 / Γ' τρίμηνο 2021

Η μεταβολή του κύκλου εργασιών για την συγκεκριμένη χρονική περίοδο στον τομέα των καταλυμάτων σημειώνει αύξηση κατά 127,2 %, στον κλάδο των υπηρεσιών της εστίασης κατά 36,2% ενώ στις υπηρεσίες του λιανικού εμπορίου κατά 20,2 %.

Γράφημα 6 Μεταβολή Γ' τριμήνου (2020 – 2021) ανά κλάδο απασχόλησης

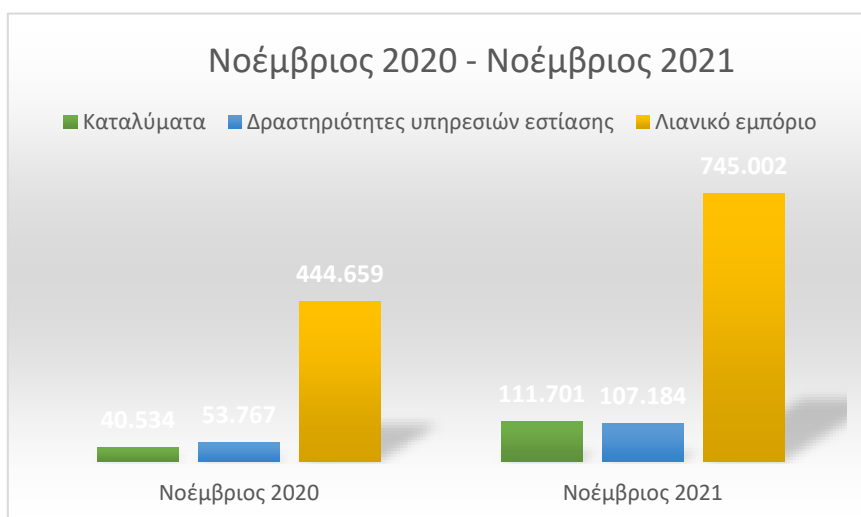

Πηγή δεδομένων: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

- Νοέμβριος 2020 / Νοέμβριος 2021

Τη μεγαλύτερη αύξηση για τις επιχειρήσεις που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας, στον κύκλο εργασιών τον Νοέμβριο του 2021 σε σύγκριση με τον Νοέμβριο του 2020 παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέα των καταλυμάτων, κατά 175,6 %, ακολουθεί ο κλάδος των υπηρεσιών της εστίασης κατά 99,4 %, ενώ την μικρότερη αύξηση παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου από τον Νοέμβριο του 2020 συγκριτικά με τον Νοέμβριο του 2021 κατά 67,5 % (Δελτίο Τύπου 18.1.2022, ΕΛΣΤΑΤ).

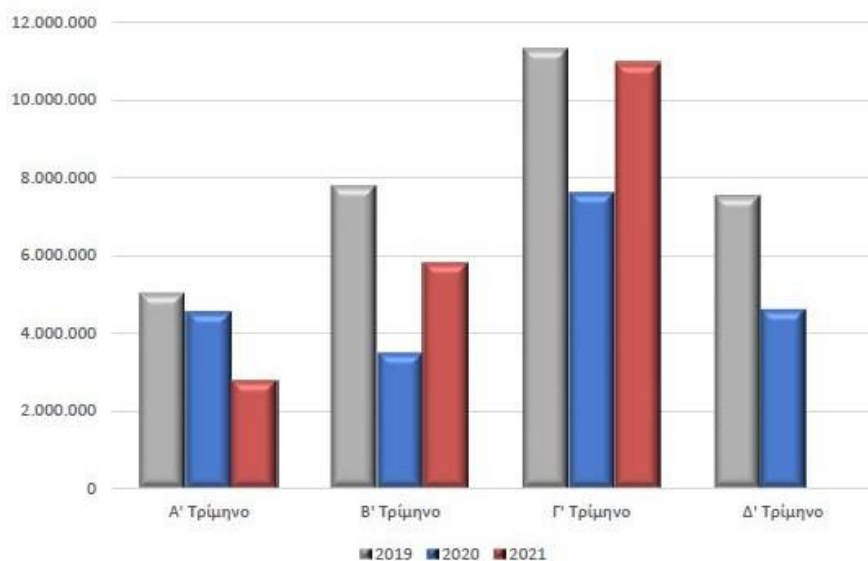
Γράφημα 7 Μεταβολή Νοεμβρίου (2020 – 2021) ανά κλάδο απασχόλησης

Πηγή δεδομένων: ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία

Γενικά, για το σύνολο των επιχειρήσεων όλων των κλάδων δραστηριοτήτων που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας τον Μάρτιο του 2020 βάσει του παρακάτω γραφήματος της ΕΛΣΤΑΤ προκύπτει για το έτος 2020 μια σημαντική μείωση σε όλους τους τομείς των εργασιών των επιχειρήσεων σε σύγκριση με το 2019, ωστόσο το ίδιο δεν φαίνεται να συμβαίνει και για το 2021 καθώς συγκριτικά με το προηγούμενο έτος σημειώνεται μια γενική αύξηση των εργασιών με εξαίρεση του Α' Τριμήνου του 2021 που μειώνεται λόγω του καθολικού lockdown που ίσχυε εκείνη την περίοδο (Νοέμβριος 2020 -Απρίλιος 2021).

Γράφημα 8 Αναστολή εργασίας ανά τρίμηνο για όλους τους κλάδους εργασίας (2019 - 2020 - 2021)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

3.3 Μελέτη περίπτωσης τοπική οικονομία Βόλου

Στο πλαίσιο της μελέτης των οικονομικών επιπτώσεων στην τοπική οικονομία του Βόλου, διενεργήθηκαν 32 συνεντεύξεις σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις κατά το διάστημα 24/09/2021 – 10/10/2021. Τα ερωτηματολόγια απευθύνθηκαν σε ιδιοκτήτες μικρομεσαίων επιχειρήσεων και πιο συγκεκριμένα σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, παροχής υπηρεσιών, καταστήματα εστίασης, επαγγελματικά εργαστήρια χαμηλής όχλησης, κέντρα διασκέδασης και αναψυχής καθώς και επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου για να καλυφθεί ένα ευρύ φάσμα επιχειρήσεων της τοπικής αγοράς του Βόλου. Οι ερωτήσεις ήταν τόσο υγειονομικού όσο και επιχειρησιακού ενδιαφέροντος και στο παρόν κεφάλαιο θα αναλυθούν τα αποτελέσματα που πρόκυψαν από αυτή την έρευνα.

Αρχικά, ως προς τα κίνητρα υιοθέτησης των μέτρων περιορισμού της πανδημίας το 1/3 των ερωτώμενων θεωρεί ορθό να ακολουθήσει τα μέτρα της κυβέρνησης διότι πρωτίστως είναι υπεύθυνοι για την υγεία τους και δευτερευόντως να μην κολλήσουν τη νόσο στον περίγυρό τους. Το 13% των απαντήσεων ήταν ότι ως κίνητρο υιοθέτησης των μέτρων είναι ότι τα προτείνουν οι ειδικοί και νιώθουν την υποχρέωση να τους

υπακούσουν, ενώ μόλις το 11,7% των απαντήσεων είπαν πως για λόγους ατομικής ευθύνης θέλουν να ελαχιστοποιήσουν την πιθανότητα να κολλήσουν Covid-19. Οι απόψεις που αποτυπώθηκαν σε πολύ μικρότερο βαθμό από τις προαναφερθείσες ήταν πως ο κορονοϊός “μπορεί” να είναι σοβαρή ασθένεια αφήνοντας έτσι ένα αίσθημα αμφιβολίας για την σοβαρότητα της νόσου, πως θεωρούν τα μέτρα αποτελεσματικά και πως εάν δεν τα τηρήσουν θα το μετανιώσουν αργότερα και τέλος, πως θα τα τηρήσουν υποχρεωτικά καθώς και ο κοινωνικός του περίγυρος τα τηρεί.

Αξίζει να σχολιαστούν πως σε αντίστοιχη εκτίμηση απόψεων με την κλίμακα Likert (1=καθόλου, 5=πάρα πολύ), αξιολόγησαν σε τι βαθμό τα μέτρα της ατομικής υγιεινής, της χρήσης μάσκας, της κοινωνικής αποστασιοποίησης εντός των επιχειρήσεων τους καθώς και του εμβολιασμού θεωρούν ότι θα βοηθήσουν στην ορθή λειτουργία του καταστήματος.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το 50% και εν συνεχεία το 28% των επιχειρήσεων θεωρούν ότι η ατομική υγιεινή παίζει καθοριστικό – σημαντικό ρόλο στην ομαλή λειτουργία των καταστημάτων τους, ενώ μόλις το 6,3% θεωρούν πως η ατομική υγιεινή θα βοηθήσει λίγο στην λειτουργικότητα του καταστήματος τους.

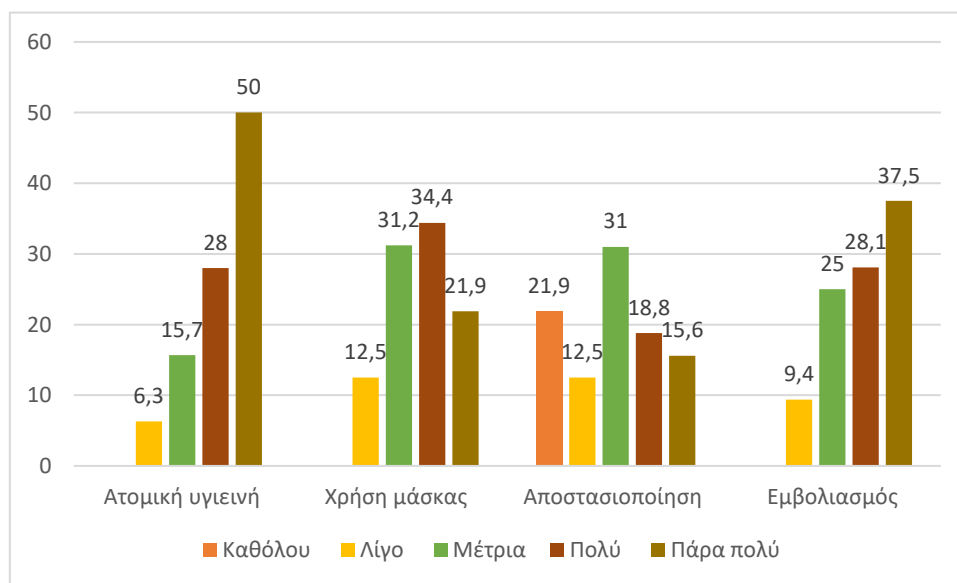
Οι απόψεις διίστανται όσον αφορά τη χρήση της μάσκας αφού το 34,4% των επιχειρήσεων που συνέβαλαν στην παρούσα έρευνα, θεωρούν πως σε πολύ μεγάλο βαθμό η χρήση της μάσκας επηρεάζει το κατάστημά τους και ότι συνεισφέρει αρκετά στην ορθή λειτουργία αυτού, το 21,9% αυτών θεωρούν πάρα πολύ σημαντική τη χρήση της μάσκας, το 31,2% έχει ουδέτερη άποψη επί του θέματος, ενώ το 12,5% θεωρεί πως δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική η χρήση μάσκας εντός της επιχείρησής τους.

Εν συνεχεία, τα αποτελέσματα για την κοινωνική αποστασιοποίηση και την ελαχιστοποίηση των επιτρεπόμενων ατόμων εντός της επιχείρησης δίχασαν τις επιχειρήσεις, όταν το 21,9% δεν το θεωρούν καθόλου αποτελεσματικό ως μέτρο ενάντια της εξάπλωσης του κορονοϊού, το 31% έχει ουδέτερη άποψη, ενώ μόνο το 15,6% των επιχειρήσεων θεωρούν την αποστασιοποίηση πάρα πολύ σημαντική ως

μέτρο κατά της διασποράς και ταυτόχρονα για την αποτελεσματική λειτουργία του καταστήματος τους.

Τέλος, ως προς την αξιολόγηση του εμβολιασμού ως μέτρο περιορισμού της πανδημίας, το 37,5% ομόφωνα συμφώνησαν πως είναι πάρα πολύ σημαντική για τη ορθή λειτουργία των επιχειρήσεων τους, που είναι άκρως λογικό αφού στα καταστήματα εστίασης και λιανικού εμπορίου, ο καταναλωτής για να εισαχθεί εντός της επιχείρησης πρέπει κατά την προσέλευση να υποδείξει πιστοποιητικό εμβολιασμού ή νόσησης ή πιστοποιητικό αρνητικού διαγνωστικού ελέγχου PCR ή Rapid Test εντός 48 ωρών. Να σημειωθεί ωστόσο, πως μόλις το 9,4% δεν θεωρούν σημαντικό τον εμβολιασμό.

Γράφημα 9 Αξιολόγηση περιοριστικών μέτρων

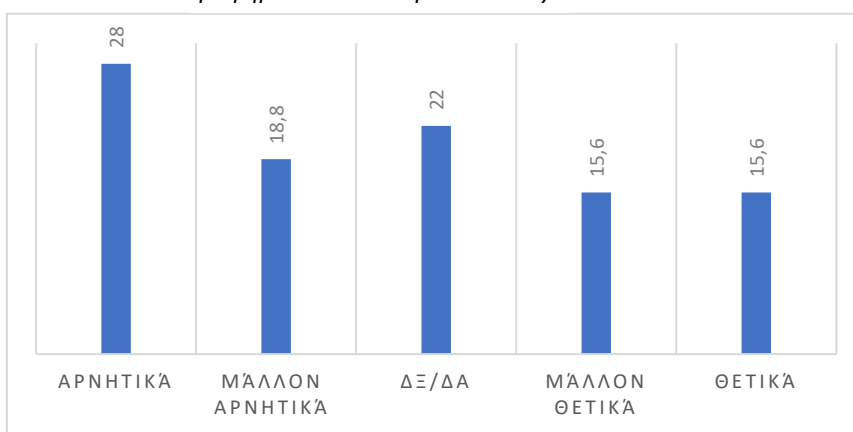

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Σε αυτό το σημείο να επισημανθεί πως όλες οι επιχειρήσεις, μηδενός εξαιρουμένου εφάρμοσαν τα μέτρα που τους επέβαλλε κατά διαστήματα ή κυβέρνηση μερικά από τα οποία είναι η τοποθέτηση αντισηπτικών σε εμφανή σημεία, η τοποθέτηση plexiglass στο ταμείο, καθώς και ο καθημερινός καθαρισμός επιφανειών που χρησιμοποιούνται πιο συχνά με ειδικά καθαριστικά για αυτή τη περίπτωση. Άλλες επιχειρήσεις εφάρμοσαν την πολιτική του click-away και click-inside κατά την οποία ο πελάτης υποχρεούταν να κλείσει ραντεβού σε συγκεκριμένη

ώρα και μέρα για την είσοδο του εντός του καταστήματος ούτως ώστε να αποφευχθεί ο συνωστισμός που συνήθως επικρατεί στην αγορά στο ωράριο καταστημάτων. Όσο για την πολιτική αυτή το 46,8% των επιχειρήσεων την αξιολόγησαν ως αρνητική και μάλλον αρνητική διότι πολλοί από τους πελάτες δεν είχαν την εξυπηρέτηση που προσδοκούσαν και πολλές φορές γινόντουσαν λάθη και γενικότερα δεν μπορούσαν να εξυπηρετήσουν με τον κατάλληλο τρόπο όπως στην εποχή πριν τον κορονοϊό.

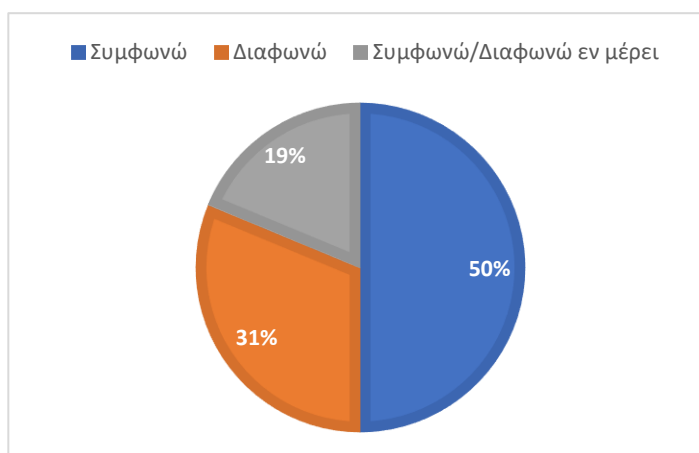
Γράφημα 10 Πολιτική click - away

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Βασικό για τους εργαζόμενους μέτρο της κυβέρνησης αποτελεί ο συστηματικός έλεγχος με rapid test δύο φορές την εβδομάδα, ο εμβολιασμός και η υποχρεωτική χρήση μάσκας τόσο στους ίδιους τους εργαζομένους, όσο και στους πελάτες. Το 50% των επιχειρηματιών συμφωνούν με τα προβλεπόμενα αυτά μέτρα της κυβέρνησης, το 30% διαφωνεί, ενώ 20% συμφωνεί εν μέρει, εκφράζοντας τη δυσαρέσκεια τους για το λόγο ότι δεν υπήρχε ισότητα στους κλάδους απασχόλησης και τα μέτρα ευνοούσαν περισσότερο ορισμένες επιχειρήσεις ενώ άλλες ήταν υποχρεωμένες να παραμείνουν κλειστές.

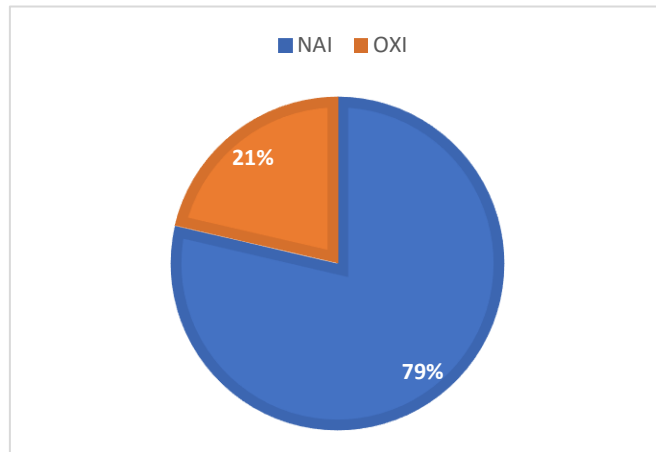
Γράφημα 11 Μέτρα της Κυβέρνησης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όσο για το αν έλαβαν οικονομική ενίσχυση από το κράτος, σχεδόν το 80% απάντησε θετικά, προσθέτοντας όμως πως δεν αρκούσε για την συντήρηση της επιχείρησης, κάλυπτε μερικώς κάποια από τα πάγια έξοδα της επιχείρησης και τα υπόλοιπα προέρχονταν από δικές τους αποταμιεύσεις. Άλλοι μάλιστα αναφέρθηκαν, στο γεγονός ότι τα μέτρα στήριξης δεν ήταν ανάλογα της οικονομικής καταστροφής που υπέστη η επιχείρησή τους. Σημειώθηκε ωστόσο πως τα έξοδα συντήρησής τους αλλά και λειτουργίας (π.χ. πληρωμή εργαζομένων, προμηθευτών κ.ο.κ.) ήταν υπέρογκα για να καταφέρουν να ανταπεξέλθουν μόνο με την κρατική ενίσχυση. Το υπόλοιπο 20% που δεν έλαβε κρατική ενίσχυση αφορά επιχειρήσεις που κατά βάση αυξήθηκε η κίνηση των εσόδων τους όπως φαρμακεία, φούρνοι, και δεν υπήρξε ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση αλλά και επιχειρήσεις που ενώ δεν είχαν τα έσοδα όπως πριν την covid εποχή και πάραυτα επέλεξαν να μην προβούν στην υποστήριξη του κράτους γνωρίζοντας πως είναι επιστρεπτέα και προτίμησαν να βιοποριστούν με τα λίγα, παίρνοντας το ρίσκο του οριστικού κλεισίματος της επιχείρησης.

Γράφημα 12 Οικονομική υποστήριξη κράτους

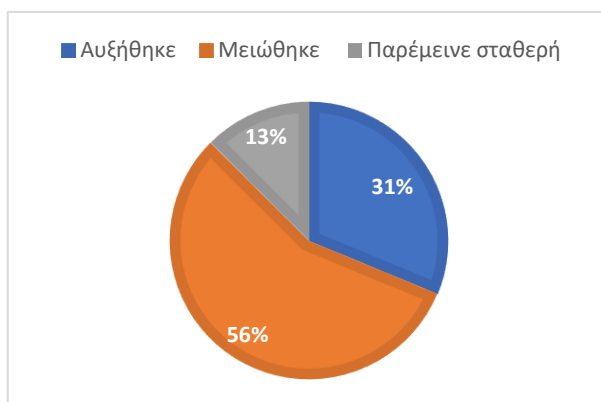
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Το 56% των επιχειρήσεων ανέφεραν πως η κίνηση στα καταστήματά τους μειώθηκε, κατά την περίοδο του lockdown αλλά και της μετέπειτα εποχής που γινόταν διαδοχική εφαρμογή περιοριστικών μέτρων ανάλογα με την εξέλιξη των κρουσμάτων συγκριτικά πάντα με προηγούμενες χρονιές πριν την πανδημία. Από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις το 31% ανέφερε πως είχαν αύξηση των εσόδων τους διότι επωφελήθηκαν περισσότερο από άλλες επιχειρήσεις που αναγκάστηκαν να

κλείσουν. Σε αυτή τη κατηγορία βρίσκονται επιχειρήσεις εστίασης που παρείχαν τη δυνατότητα της κατ'οίκον διανομής καθώς και φούρνοι και φαρμακεία. Ενώ, φυσικά υπάρχει και το 13% των επιχειρήσεων που ανέφεραν πως είχαν σταθερή κίνηση και πελατεία στα καταστήματά τους και δεν επηρεάστηκαν από την πανδημία διατηρώντας την επιχείρηση σε οικονομική ισορροπία.

Σημαντικό κομμάτι της παρούσας έρευνας, αποτελεί το τι πραγματικά συμβαίνει στις επιχειρήσεις της ελληνικής κοινωνίας και ειδικότερα στις επιχειρήσεις του Βόλου. Η βασική ερώτηση που απασχολεί πολύ κόσμο, είναι τι οικονομικές επιπτώσεις είχαν τα ίδια τα καταστήματα κατά τη περίοδο του lockdown, αν αυξήθηκε, μειώθηκε ή παρέμεινε σταθερή η κίνηση τους και γενικότερα τι αλλαγές διαπίστωσαν πριν αλλά κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Η συντριπτική πλειοψηφία ανέφερε ότι η πανδημία επηρέασε αρνητικά την επιχείρησή τους, ποσό ίσο με το 56% των ερωτηθέντων, μόλις το 13% υποστήριξαν πως η κίνηση παρέμεινε σταθερή, ενώ το 31% ανέφεραν πως αυξήθηκαν τα έσοδα τους για ποικίλους λόγους. Φαινόμενο απόλυτα λογικό, από τη στιγμή που η πλειοψηφία των επιχειρήσεων παρέμειναν κλειστές από τα ισχύοντα μέτρα, οι άλλες επιχειρήσεις που δούλευαν κυρίως με διανομή κατ'οίκον, να επωφεληθούν εις βάρος των πρώτων.

Γράφημα 13 Εμπορική κίνηση κατά τη περίοδο του Lockdown

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Πως προσαρμόστηκαν όμως οι ίδιες επιχειρήσεις σε αυτές τις κρίσιμες περιόδους για την ελληνική οικονομία; Να σημειωθεί πως η Ελλάδα μέχρι και το 2019 προσπαθούσε να ανταπεξέλθει από τη προ υπάρχουσα χρηματοπιστωτική κρίση που ανάγκασε μέσα σε βάθος μιας δεκαετίας πολλές επιχειρήσεις να κλείσουν οριστικά.

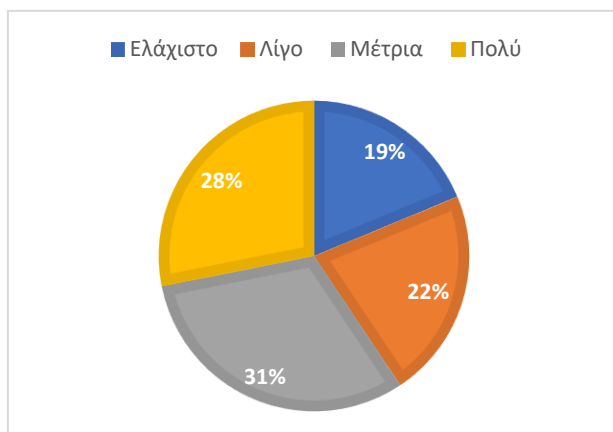
Επομένως, μετά από ένα τέτοιο ισχυρό κύμα οικονομικής κλιμάκωσης, προσδοκεί κανείς οι υφιστάμενες επιχειρήσεις να προσαρμοστούν με τα νέα δεδομένα, αυτά της πανδημίας, με τις νέες συνθήκες εργασίας καθώς και να εντάξουν εναλλακτικές μεθόδους ως προς την πώληση των προϊόντων τους.

Ωστόσο, το 50% των επιχειρήσεων ανέφεραν πως δεν εφάρμοσαν καμία πολιτική για να πετύχουν αύξηση στις πωλήσεις τους παραμένοντας έτσι υποχείρια εξαρτώμενες από τα μέτρα της κυβέρνησης. Από την άλλη πλευρά, υπήρξαν επιχειρήσεις, (25%) που τόλμησαν και έθεσαν σε λειτουργία ηλεκτρονικές πλατφόρμες, διαδικτυακές ιστοσελίδες αλλά και άνοιγμα e-shop και παρατήρησαν αύξηση στις πωλήσεις τους. Σημειώθηκε μάλιστα από πολλούς πως είναι πετυχημένη επιχειρηματική κίνηση το να στραφούν σε διαφορετικούς τρόπους πώλησης. Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις, έθεσαν σε λειτουργία κάποια ηλεκτρονική πλατφόρμα για την προώθηση και πώληση των προϊόντων τους, αλλά τα έσοδα τους παρέμειναν σταθερά με την αιτιολογία ότι δεν υπήρξε αρκετός χρόνος για να προωθηθεί σωστά μια τέτοιου είδους επιχειρηματική κίνηση.

Επιπρόσθετα παραπάνω από τις μισές μικρομεσαίες επιχειρήσεις εξέφρασαν την ανικανότητα τους να καλύψουν τις οικονομικές τους υποχρεώσεις ως προς τους εργαζόμενους, επομένως έθεσαν το εργατικό δυναμικό τους σε καθεστώς αναστολής σύμβασης εργασίας και εκ των υστέρων οι εργαζόμενοι λάμβαναν την αποζημίωση ειδικού σκοπού από το κράτος. Τα καταστήματα που λειτουργούσαν κανονικά υπογράμμισαν πως δεν μείωσαν προσωπικό ενώ 10% των επιχειρήσεων λόγω αυξημένης ζήτησης, υποχρεώθηκε να προσλάβει περαιτέρω προσωπικό για την ομαλή και σωστή λειτουργία της επιχείρησής τους.

Από πλευράς εργατικού δυναμικού σημειώθηκε η αυξημένη δυσκολία προσαρμογής τους στα μέτρα που έπρεπε να τηρηθούν εν ώρα εργασίας, όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα.

Γράφημα 14 Δυσκολία προσαρμογής εργατικού δυναμικού στα περιοριστικά μέτρα

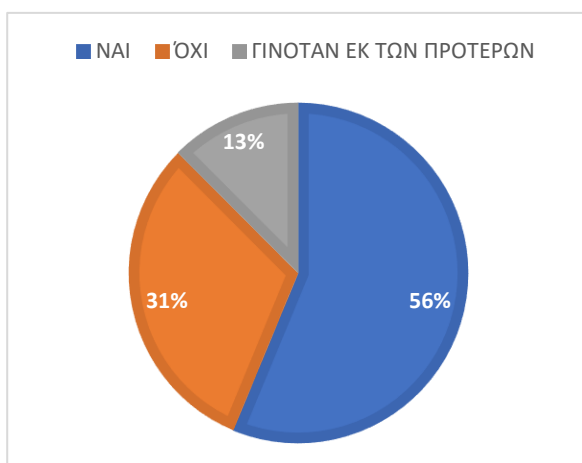

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ως προς τις κατ'οίκον διανομές, το 56% των επιχειρήσεων ανέφερε πως πράγματι, πραγματοποίησε διανομές αυτού του χαρακτήρα καθώς ήταν ο μόνος τρόπος λειτουργίας και εξυπηρέτησης των πελατών τους. Το 13% επισήμανε πως πραγματοποιούσε κατ'οίκον διανομές και πριν την περίοδο της πανδημίας, ενώ το υπόλοιπο 31% παρέμειναν εντελώς κλειστές επιχειρήσεις με φυσικό επακόλουθο να μην δύναται η πώληση των εμπορευμάτων.

Παρά τις προσπάθειες των επιχειρηματιών να εντάξουν τα φυσικά καταστήματά τους στο ηλεκτρονικό εμπόριο μέσω ηλεκτρονικών ιστοσελίδων αλλά και δια μέσου της κατ'οίκον διανομής, μόνο το 30% αυτών παρατήρησαν το πελατολόγιο τους να διευρύνεται. Το 28% αυτών ανέφεραν πως το πελατολόγιο παρέμεινε σταθερό ενώ οι υπόλοιπες επιχειρήσεις είτε ήταν κλειστές, είτε διαπίστωσαν ορατά μειωμένη πελατεία συγκριτικά με προηγούμενες χρονιές.

Γράφημα 15 Κατ'οίκον διανομές την περίοδο του Lockdown

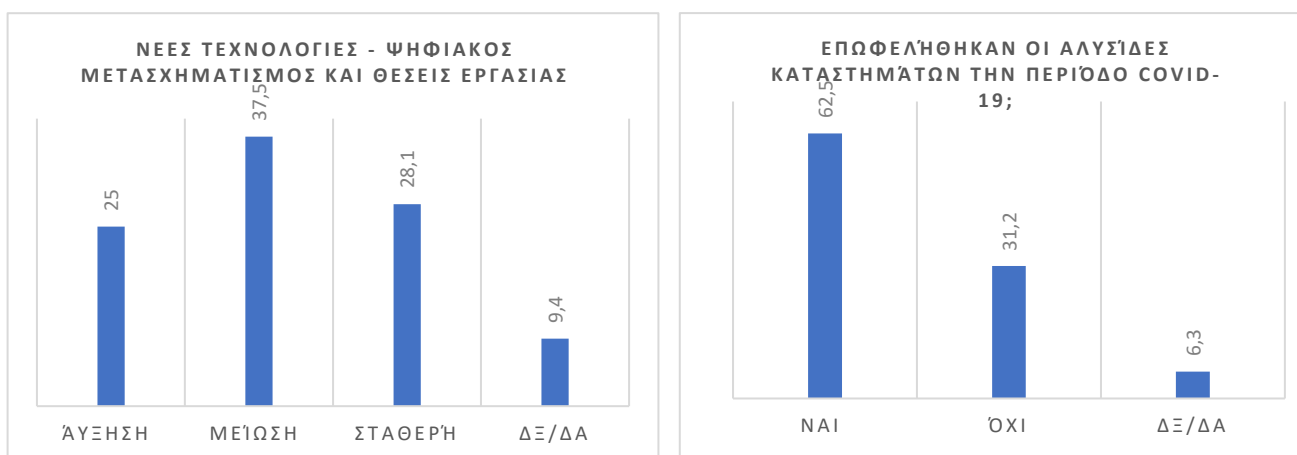

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο πλαίσιο διεκπεραίωσης της έρευνας πραγματοποιήθηκαν ορισμένες ερωτήσεις περισσότερο ενημερωτικού χαρακτήρα ως προς τις προβλέψεις από επιχειρηματική σκοπιά και γενικότερα ως προς τις προσδοκίες που έχει η τοπική οικονομία του Βόλου για την εν εξελίξει κορονοϊού εποχή αλλά και μετά από αυτήν. Τα αποτελέσματα των ερωτήσεων αυτού του τύπου απεικονίζονται παρακάτω συνοπτικά μέσω γραφημάτων καθώς δεν αποτελούν πραγματικά ποσοτικά δεδομένα, αλλά προσωπικές απόψεις και γνώμες των συμμετεχόντων.

- Θεωρείτε πως οι νέες τεχνολογίες και ο ψηφιακός μετασχηματισμός θα αυξήσουν / μειώσουν / δεν θα επηρεάσουν τις θέσεις εργασίας;
- Κατά την άποψή σας, οι αλυσίδες καταστημάτων επωφελήθηκαν περισσότερο κατά την έξαρση της πανδημίας;

Γράφημα 16 α) Νέες τεχνολογίες – ψηφιακός μετασχηματισμός και θέσεις εργασίας, β) Όφελος μεγάλων αλυσίδων καταστημάτων εις βάρος μικρομεσαίων επιχειρήσεων την περίοδο του Lockdown

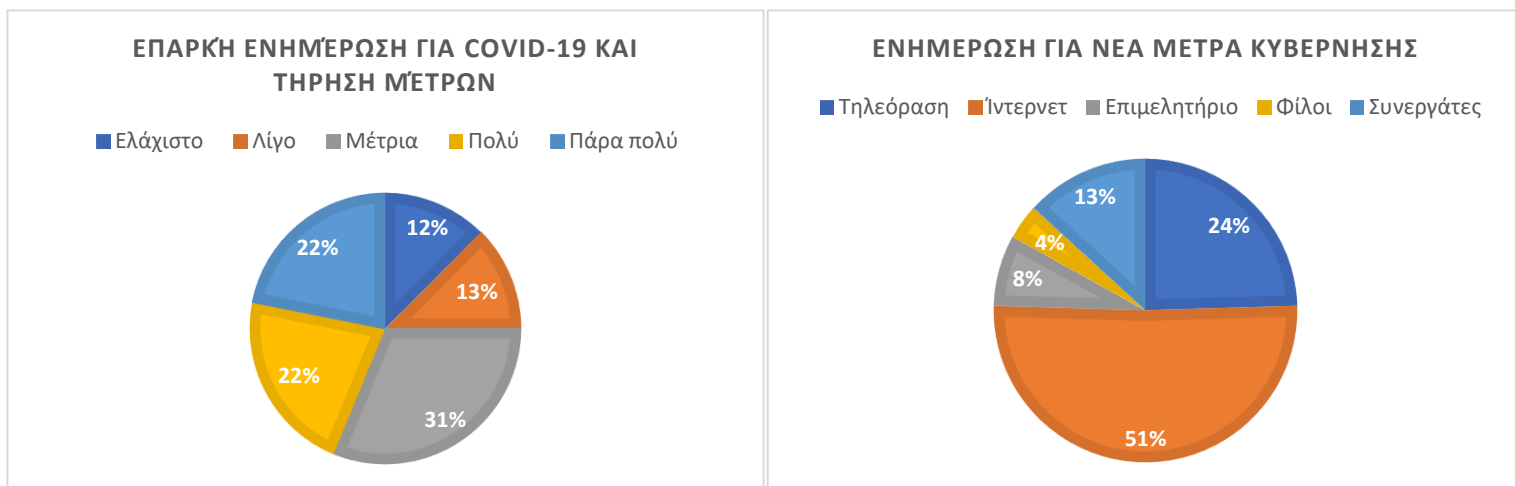

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

- Θεωρείτε ότι έχετε επαρκή ενημέρωση για τον κορονοϊό Covid-19 και εξηγήσεις για την αναγκαιότητα τήρησης των μέτρων κοινωνικής προστασίας;
- Από που ενημερώνεστε;

Γράφημα 17 α) Επαρκή ενημέρωση για τα μέτρα, β) Ενημέρωση για τα νέα μέτρα της κυβέρνησης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

- Πόσο πιστεύετε θα κρατήσει η οικονομική κρίση που προκλήθηκε από τη πανδημία;

Γράφημα 18 Διάρκεια οικονομικής κρίσης λόγω πανδημίας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.4 Τρόπος λειτουργίας επιχειρήσεων εν μέσω πανδημίας

Η πανδημία του Covid-19 άλλαξε δραστικά τις καταναλωτικές συνήθειες της ελληνικής κοινωνίας. Οι καταναλωτές υιοθέτησαν άμεσα συμπεριφορές από τα περιοριστικά μέτρα που η Κυβέρνηση θέσπιζε ανά διαστήματα αναλόγως τις εξελίξεις που εκάστοτε ίσχυαν στη χώρα. Δεν ήταν λίγοι οι καταναλωτές που μετέβησαν σε διαδικτυακές αγορές από το σπίτι τους, αυξάνοντας ολοένα και περισσότερο τις τάσεις του ηλεκτρονικού εμπορίου. Ακόμη, πολλοί από αυτούς

μετέβησαν σε ηλεκτρονική αγορά για πρώτη φορά εν μέσω καθολικού lockdown ως απόρροια του ενδεδειγμένου κλεισίματος των καταστημάτων λιανικού εμπορίου. Από την πλευρά των επιχειρήσεων, που με εξαίρεση τις μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων, βρέθηκαν σε κατάσταση πλήρους απόγνωσης, υποχρεώθηκαν βίαια να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα για την μερική επιβίωση τους στην αγορά. Εναλλακτικές λύσεις όπως ιστοσελίδες, πλατφόρμες προώθησης προϊόντων καθώς και e-shop τέθηκαν σε εφαρμογή ήδη από το πρώτο κύμα της πανδημίας, με απώτερο στόχο την κάλυψη πάγιων εξόδων των επιχειρήσεων, αν όχι κέρδους, παρόλο που τα φυσικά καταστήματα ήταν κλειστά.

Οι μακροπρόθεσμες αλλαγές λόγω της Covid-19 εποχής στην συμπεριφορά του καταναλωτή είναι ακόμα άγνωστες. Έχοντας ως δεδομένο πως η ελληνική κοινωνία βγήκε λίγο πριν την έναρξη της πανδημίας από μια κρίσιμη χρηματοπιστωτική κρίση (2007-2019), την καθιστά ακόμη πιο ευάλωτη στις νέες συνθήκες και στα αδιάκοπα περιοριστικά μέτρα. Το ηλεκτρονικό εμπόριο επομένως για την επιχειρηματικότητα ήταν σε πολλές περιπτώσεις μονόδρομος.

Σύμφωνα με το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών ερευνών (ΚΕΠΕ, 2021), το ηλεκτρονικό εμπόριο, έχει αλλάξει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις πωλούν και αγοράζουν προϊόντα και υπηρεσίες. Η αποτελεσματική υιοθέτηση πρακτικών ηλεκτρονικού εμπορίου συνδέεται θετικά με τις επιδόσεις των επιχειρήσεων (Abebe 2014, Yang et al. 2015, Braojos et al. 2019) και προσφέρει μία σειρά πλεονεκτημάτων όπως μείωση του κόστους και μεγιστοποίηση των εσόδων (Khoo et al. 2018).

3.5 Ηλεκτρονικό εμπόριο

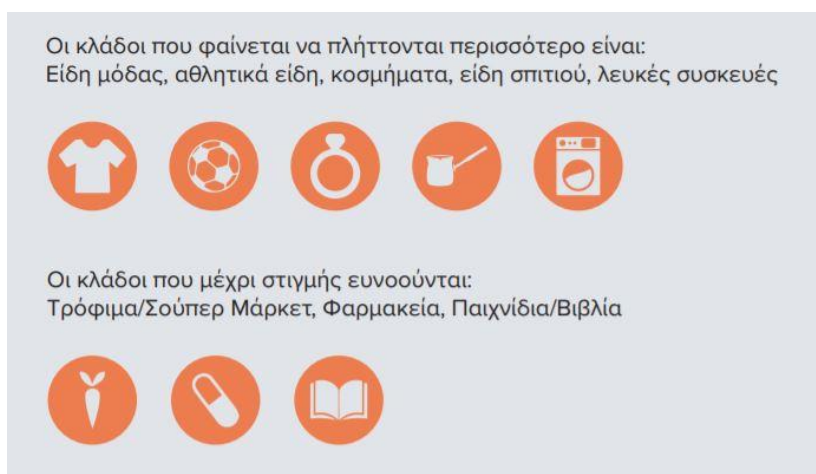
Η ενίσχυση του ηλεκτρονικού εμπορίου ήταν μια από τις επιπτώσεις της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων που τέθηκαν σε ισχύ. Αξίζει να σημειωθεί ότι, το 2015 και το 2020, οι ηλεκτρονικές αγορές στη χώρα μας σημείωσαν μεγαλύτερη άνοδο, σε σχέση με άλλες χρονικές περιόδους, καθώς δύο διαφορετικές διαταραχές είχαν σχεδόν παρόμοιο αντίκτυπο στο εγχώριο λιανικό εμπόριο και ιδιαίτερα στο ηλεκτρονικό (naftemporiki.gr).

Το ηλεκτρονικό εμπόριο ορίζεται ως η λήψη παραγγελιών μέσω ιστοσελίδας ή αυτόματης ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ των επιχειρήσεων (συστήματα EDI - Electronic Data Interchange), σύμφωνα με το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.

Ιδιαίτερα, αξίζει να τονιστεί η ραγδαία αύξηση του ηλεκτρονικού εμπορίου στην Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στη χώρα εμφανίστηκαν οι υψηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης στον κύκλο εργασιών ηλεκτρονικού εμπορίου (κατά 77%) σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Έκθεση Ηλεκτρονικού Εμπορίου για το 2021.

Σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα της GRECA, παρατηρήθηκε αύξηση 134% σε σύγκριση με το 2019, και συγκεκριμένα σε αγορές τις οποίες ήταν πολλές φορές ή προϊόντα ψυχαγωγίας είτε είχαν σχέση με τον αθλητισμό και τα χόμπι των εσώκλειστων αγοραστών τους.

Figure 2 Κλάδοι που πλήττονται/ευνοούνται

Πηγή: <https://www.greekecommerce.gr/>

Figure 3 Δέκα πιο ανοδικές κατηγορίες προϊόντων ηλεκτρονικού εμπορίου

Πηγή: <https://www.greekecommerce.gr/>

Ωστόσο, σύμφωνα με το πιο πρόσφατο δελτίο τύπου της ΕΛΣΤΑΤ (Δεκέμβριος 2021) σχετικά με τις χρήσεις τεχνολογιών πληροφόρησης και ηλεκτρονικού εμπορίου στις επιχειρήσεις, σημειώνονται με πραγματικά ποσοτικά δεδομένα οι μεταβολές από το 2020 πάνω στο τομέα του ηλεκτρονικού εμπορίου. Όπως φαίνεται και στους παρακάτω πίνακες της ΕΛΣΤΑΤ, αξίζει να σχολιασθεί πως συγκριτικά με το 2020 οι επιχειρήσεις που απέκτησαν δικό τους διαδικτυακό τόπο (website) κατά τη περίοδο αυτή φτάνει το 15,7%, ποσοστό αρκετά εντυπωσιακό για μια επικράτεια που δυσκολευόταν πολύ στις νέες τεχνολογίες και στον εκσυγχρονισμό των υπάρχουσών συστημάτων υπηρεσιών.

Πίνακας 1 Αριθμός επιχειρήσεων που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, και στοιχεία απασχόλησης 2021-

	2021	2020	Μεταβολή % 2021/2020
Συνολικός αριθμός επιχειρήσεων (*)	41.962	37.460	12,0
Αριθμός επιχειρήσεων που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο	41.492	35.944	15,4
Αριθμός επιχειρήσεων που έχουν δικό τους διαδικτυακό τόπο (website)	26.046	22.514	15,7
Συνολικός αριθμός απασχολουμένων	1.480.599	1.400.482	5,7
Αριθμός απασχολουμένων που χρησιμοποιούν φορητή συσκευή με πρόσβαση στο διαδίκτυο	317.756	287.025	10,7

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Από τις επιχειρήσεις που εφάρμοσαν κάποιο είδος ηλεκτρονικού εμπορίου, σημειώνεται μια αύξηση της τάξης του 148,5% στον κύκλο εργασιών από πωλήσεις μέσω ιστοσελίδας ή ειδικών εφαρμογών ή μέσω μηνυμάτων τύπου EDI.

Πίνακας 2 Ηλεκτρονικό εμπόριο επιχειρήσεων, 2021-2020

	2021	2020	Μεταβολή % 2021/2020
Συνολικός αριθμός επιχειρήσεων (*)	41.962	37.460	12,0
Αριθμός επιχειρήσεων που έλαβε παραγγελίες μέσω ιστοσελίδας ή ειδικών εφαρμογών	8.583	6.329	35,6
Αριθμός επιχειρήσεων που έλαβε παραγγελίες μέσω μηνυμάτων τύπου EDI	511	475	7,5
Συνολικός κύκλος εργασιών επιχειρήσεων (**)	266.711	243.209	9,7
Κύκλος εργασιών από πωλήσεις μέσω ιστοσελίδας ή ειδικών εφαρμογών ή μέσω μηνυμάτων τύπου EDI(**)	26.041	10.481	148,5

(*)Οι επιχειρήσεις ανήκουν στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας (NACE Rev.2), 10-63,

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Συμπερασματικά, όπως είναι γνωστό, η πανδημία του κορονοϊού έχει επηρεάσει πολλούς κλάδους της οικονομίας, το ίδιο ισχύει και για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα σχετικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο και την πανδημία, είναι αντιληπτό το γεγονός πως αυτό, αναπτύσσετε σε γοργούς ρυθμούς αλλά και επιφέρει κέρδη τα οποία δεν είχαν σημειωθεί πριν την έξαρση του ιού. Η συγκεκριμένη άνοδος, σύμφωνα με τους ειδικούς, οφείλεται στο γεγονός πως

υπάρχουν πολίτες οι οποίοι δεν θέλουν να βγουν από τα σπίτια τους για να μην εκτεθούν στον ιό, και έτσι προτιμούν να κάνουν τις αγορές τους ηλεκτρονικά. Ωστόσο, υπάρχουν και εταιρείες που δεν επηρεάστηκαν θετικά από το ηλεκτρονικό εμπόριο καθώς και ορισμένες ακόμα, δεν επηρεάστηκαν σχεδόν καθόλου.

Συμπεράσματα

Ανακεφαλαιώνοντας, διατηρώντας στραμμένη τη προσοχή στο σκοπό της εργασίας, έγινε προσπάθεια απάντησης των ερωτημάτων όπως αρχικά τέθηκαν. Πιο συγκεκριμένα εξετάζοντας το ερώτημα “Αν είναι σε θέση η ελληνική κοινωνία να προσαρμόσει τις συνεχώς μεταβαλλόμενες ρυθμίσεις με σκοπό την καλύτερη ευημερία και προφύλαξη των πολιτών της”, θα έλεγε κανείς πως σύμφωνα με τις τελευταίες εξελίξεις από τον Δεκέμβριο του 2021 πως αυτό, είναι κατά το ήττον αδύνατο. Κατά τη περίοδο του πρώτου κύματος της πανδημίας η Ελλάδα συγκριτικά με άλλες χώρες είχε τα λιγότερα κρούσματα και θανάτους τηρώντας από τα πιο αυστηρά μέτρα που τέθηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στη προσπάθεια της να αποτρέψει την οικονομική κρίση που εμφανώς προκλήθηκε από την πανδημία, προσπάθησε να συνεχίσει σε βάθος χρόνου με πιο ελαστικά προς τους πολίτες μέτρα για να υπάρξει αύξηση στους κύκλους εργασιών, πάντα υπό όρους και προϋποθέσεις (τακτικούς ελέγχους rapid test εργαζομένων και εμβολιασμός). Καθώς η οικονομική εξέλιξη με την υγειονομική κρίση που υφίσταται, είναι έννοιες αντικρουόμενες και δύσκολα μπορούν ταυτόχρονα να συνυπάρξουν, θεωρώ πως η Ελλάδα έχει την ευκαιρία να αναθεωρήσει το παραγωγικό της πρότυπο για να επιτευχθεί μια οικονομία ανθεκτικότερη στις κρίσεις. Για να αποκτηθεί αυτή η οικονομική ευστάθεια θα πρέπει να ενισχυθεί ο κλάδος της βιομηχανίας, να αυξηθούν οι εξαγωγές και να γίνει η χώρα ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο με ταυτόχρονη κατάκτηση της εγχώριας αγοράς, δίνοντας έμφαση σε νέες τεχνολογίες και στην καινοτομία. Η Ελλάδα βρισκόταν πολύ πριν την έλευση του ιού και πιο συγκεκριμένα από το 2010 σε μια χρηματοπιστωτική κρίση, πράγμα που την καθιστούσε περισσότερο ευάλωτη μπροστά στις ισχυρές επιπτώσεις της πανδημίας. Στα κυβερνητικά μέτρα στήριξης της οικονομίας αναφέρονται αυξήσεις βασικών μισθών κατά 2%, κάνοντας τους πολίτες πραγματικά να αναρωτιούνται αν αυτό εν μέσω υγειονομικής κρίσης θεωρείται οικονομική ανάπτυξη, όταν την ίδια στιγμή η Eurostat, ανακοινώνει την Ελλάδα ως την πρώτη χώρα μεταξύ άλλων σε ανεργία (47,4%). Αυτό που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι δεν θα είναι αυτονόητη η

οικονομική ανάπτυξη μετά την λήξη των περιοριστικών μέτρων. Το μεγάλο ποσοστό των μικρό-μεσαίων επιχειρήσεων, το μικρό ποσοστό του εργατικού δυναμικού που γνωρίζει τη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων, καθώς και το υψηλό ποσοστό του ΑΕΠ προερχόμενο από υπηρεσίες καθιστούν αδύναμη την οικονομία του κράτους. Το θετικό της υπόθεσης είναι η αύξηση του ηλεκτρονικού εμπορίου από τις επιχειρήσεις, γεγονός που δηλώνει την στροφή σε άλλες μορφές συναλλαγών. Η κοινωνία σύμφωνα με την έρευνα εύκολα προσαρμόστηκε στα περιοριστικά μέτρα κατά της πανδημίας και έκαναν ό,τι μπορούσαν για να επιβιώσουν οι επιχειρήσεις τους. Επιπρόσθετα, η αναστολή της δραστηριότητας των επιχειρήσεων θα επηρεάσει την οικονομική δραστηριότητα αλλά και την αγορά εργασίας. Η ύφεση αναπόφευκτα θα προκαλέσει ζημιές στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα λόγω έλλειψης ρευστότητας. Απαντώντας στα ερευνητικά αυτά ερωτήματα λοιπόν, τα συμπεράσματα της παρούσης θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν σε ένα εργαλείο σχεδιασμού πολιτικών.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Abebe, M. (2014). Electronic commerce adoption, entrepreneurial orientation and small-and medium-sized enterprise (SME) performance. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 21(1), 100-116.
- A., Adegboye, O. A., Adekunle, A. I., Rahman, K. M., McBryde, E. S., & Eisen, D. P. (2020). Economic Consequences of the COVID-19 Outbreak. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.00241> [Πρόσβαση, Ιούλιος 2021]
- Al-Osail A, Al-Wazzah J.M. The history and epidemiology of Middle East. Crossref <https://doi.org/10.1186/S40248-017-0101-8> [Πρόσβαση, December 2021]
- Al-Osail and Al-Wazzah *Multidisciplinary Respiratory Medicine* (2017) DOI 10.1186/s40248-017-0101-8. [Πρόσβαση Ιούνιος 2021]
- Anastasiou E, Duquenne M-N. First-Wave COVID-19 Pandemic in Greece: The Role of Demographic, Social, and Geographical Factors in Life Satisfaction during Lockdown . <https://doi.org/10.3390/socsci10060186> [Πρόσβαση, Νοέμβριος 2021]
- Andersen KG, Rambaut A, Lipkin WI, Holmes EC, Garry RF. The proximal origin of SARS-CoV-2 *Nat Med*. 2020;26(4):450-452. doi:10.1038/s41591-020-0820-9 [Πρόσβαση, Σεπτέμβριος 2021]
- Anish Agarwal & Abdullah Alomar & Arnab Sarker & Devavrat Shah & Dennis Shen & Cindy Yang, 2020. "Two Burning Questions on COVID-19: Did shutting down the economy help? *Papers* 2005.00072[Πρόσβαση, Ιούνιος 2021]

- Braojos, J., Benitez, J. and Llorens, J. (2019). How do social commerce-IT capabilities influence firm performance? Theory and empirical evidence. *Information and Management*, 56(2), 155-171.
- Drosten, C., Günther, S., Preiser, W., Van Der Werf, S., Brodt, H. R., Becker & Berger, A. (2003). Identification of a novel coronavirus in patients with severe acute respiratory syndrome. *New England journal of medicine*, 348(20), 1967-1976. [Πρόσβαση, Δεκέμβριος 2021]
- Fernando, J. (2021, July 16). Gross Domestic Product (GDP). Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/g/gdp.asp> [Πρόσβαση, Δεκέμβριος 2021]
- Ge, X. Y., Li, J. L., Yang, X. L., Chmura, A. A., Zhu, G., Epstein, J. H., ... & Zhang, Y. J. (2013). Isolation and characterization of a bat SARS-like coronavirus that uses the ACE2 receptor. *Nature*, 503(7477), 535-538. [Πρόσβαση, Δεκέμβριος 2021]
- Hale, Thomas, et al. "Variation in government responses to COVID-19." Blavatnik school of government working paper 31.2020-11 (2020). [Πρόσβαση Ιούλιος 2021]
- Hsiang, Solomon, et al. "The effect of large-scale anti-contagion policies on the COVID-19 pandemic." *Nature* 584.7820 (2020): 262-267. [Πρόσβαση, Δεκέμβριος 2021]
- Ksiazek, T. G., Erdman, D., Goldsmith, C. S., Zaki, S. R., Peret, T., Emery, S., ... & Rollin, P. E. (2003). A novel coronavirus associated with severe acute respiratory syndrome. *New England journal of medicine*, 348(20), 1953-1966. [Πρόσβαση Αύγουστος 2021]
- Khoo, V., Ahmi, A. and Saad, R. A. J. (2018). E-commerce adoption research: A review of literature. *The Journal of Social Sciences Research*, 6, 90-99.
- Maltezou HC, Theodoridou K, Poland G. Influenza immunization and COVID-19. *Vaccine*. 2020;38(39):6078-6079. doi: 10.1016/j.vaccine.2020.07.05

- Mishra, Mukesh Kumar (2020): The World after COVID-19 and its impact on Global Economy, ZBW – Leibniz Information Centre for Economics, Kiel, Hamburg. [Πρόσβαση, Δεκέμβριος 2021]
- Niavis, Spyros, Dimitris Kallioras, George Vlontzos, and Marie-Noelle Duquenne. 2021. "COVID-19 Pandemic and Lockdown Fine Optimality". Economic impact of Covid-19 <https://doi.org/10.3390/economies9010036> [Πρόσβαση, Ιανουάριος 2022]
- Song, H. D., Tu, C. C., Zhang, G. W., Wang, S. Y., Zheng, K., Lei, & Zheng, H. J. (2005). Cross-host evolution of severe acute respiratory syndrome coronavirus in palm civet and human. 102(7), 2430-2435. [Πρόσβαση, Δεκέμβριος 2021]
- Thorpe J, Loughridge J, Picton M. The possible economic consequences of a novel coronavirus (COVID-19) pandemic [Πρόσβαση, Δεκέμβριος 2021].
- Tsiotas D, Magafas L. The Effect of Anti-COVID-19 Policies on the Evolution of the Disease: A Complex Network Analysis of the Successful Case of Greece. Physics. 2020; 2(2):325-339. <https://doi.org/10.3390/physics2020017> [Πρόσβαση, Δεκέμβριος 2021]
- Zaki, A. M., Van Boheemen, S., Bestebroer, T. M., Osterhaus, A. D., & Fouchier, R. A. (2012). Isolation of a novel coronavirus from a man with pneumonia in Saudi Arabia. New England Journal of Medicine, 367(19), 1814-1820. [Πρόσβαση, Δεκέμβριος 2021]
- Yang, T., Xun, J. and He, X. (2015). British SMEs' e-commerce technological investments and firm performance: an RBV perspective. Technology Analysis and Strategic Management, 27(5), 586-603.
- Zhong, N. S., Zheng, B. J., Li, Y. M., Poon, L. L. M., Xie, Z. H., Chan, K. H., ... & Liu, X. Q. (2003). Epidemiology and cause of severe acute respiratory syndrome (SARS) in Guangdong. The Lancet, 362(9393), 1353-1358. [Πρόσβαση, Ιούλιος 2021]

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αναστασία Ψειρίδου, Θεόδωρος Λιανός, 2015, Οικονομική ανάλυση & Πολιτική – Μακροοικονομική, “Βασικές αρχές & προεκτάσεις” [Πρόσβαση, Αύγουστος 2021]
- Αποτελέσματα Έρευνας για τις επιπτώσεις του COVID-19 στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο (Μάρτιος 2020), greekecommerce.gr
- Εθνική Εκστρατεία Εμβολιασμού, (2020), Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Εμβολιασμού κατά της Covid-19. Αθήνα: Εθνική Εκστρατεία Εμβολιασμού. [Πρόσβαση, 18 Ιανουαρίου 2022]
- Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (2020). Νέος κορωνοϊός Covid-19-Οδηγίες. Διαθέσιμο στο: <https://eody.gov.gr/neos-koronaios-covid-19/> [Πρόσβαση, 1 Ιουνίου 2021].
- Έκθεση Πισσαρίδη, (2020), Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία. [Πρόσβαση, 8 Αυγούστου 2021].
- ΕΛΣΤΑΤ (2021) Δελτίο Τύπου: Εξέλιξη Κύκλου Εργασιών επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού 2019 [Πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2022]
- ΕΛΣΤΑΤ (2022) Η Ελληνική Οικονομία/ The Greek Economy. [Πρόσβαση, 2 Φεβρουαρίου 2022]
- ΕΛΣΤΑΤ(2021) Δελτίο Τύπου: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί 4^ο Τρίμηνο 2020/4^ο Τρίμηνο 2019:-7.9%. [Πρόσβαση, 15 Ιανουαρίου 2022]
- ΕΛΣΤΑΤ(2022) Δελτίο Τύπου: Δείκτης Κύκλου Εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο: Νοέμβριος 2021 ετήσια αύξηση 19,0%. [Πρόσβαση, Δεκέμβριος 2021]
- ΕΛΣΤΑΤ(2021) Ελλάδα με Αριθμούς Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2021. [Πρόσβαση, 20 Δεκέμβριος 2021]

Θανόπουλος, Γ. & Γιακούλας, Δ. (2021). Έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ για την πανδημία του κορωνοϊού: Στάσεις και αντιλήψεις για τις επιπτώσεις στην οικονομία και την κοινωνία. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. [Πρόσβαση, 2 Φεβρουαρίου 2022]

Θάνος Ανδρίτσος, Γιώργος Βελεγράκης., (2021) Χώροι και Τόποι της Πανδημίας-Βιώσιμα και Αβίωτα Μέλλοντα. [Πρόσβαση, Ιανουάριος 2022]

Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών, (Σεπτέμβριος, 2020) Η πορεία του λιανικού εμπορίου την περίοδο του Covid-19

Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών, (Απρίλιος, 2020) Έρευνα για τις οικονομικές επιπτώσεις του COVID – 19 στις εμπορικές επιχειρήσεις και για τα μέτρα αντιμετώπισής τους

Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών, (Νοέμβριος, 2020), Ψηφιακός μετασχηματισμός, διαδικτυακές πωλήσεις & BLACK FRIDAY: μια ακόμη πρόκληση για τον ελληνικό εμπορικό κόσμο

Ίσαρη Φ. & Πουρκός Μ., (2015), Ποσοτική Μεθοδολογία Έρευνας, Εκδόσεις ΣΕΑΒ, Αθήνα.

Κοντολαίμου Α, Κορρα Ε, Σκίντζη Γ.,(2021) Τεχνολογίες Πληροφόρησης και Επικοινωνίας και Ηλεκτρονικό Εμπόριο στην Ελλάδα. [Πρόσβαση, Ιούνιος 2021]

Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας (Μάϊος 2020), Οι επιπτώσεις της Υγειονομικής κρίσης στην Ελληνική Οικονομία και οι προτάσεις για την επόμενη ημέρα

Παπαηλίας Θ. (2015), Οικονομία και Κοινωνία. Οι εξελίξεις στην ελληνική οικονομία μεταπολεμικά, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα. [Πρόσβαση, Σεπτέμβριος 2021]

Τριαντόπουλος Χ. (2020), Σεμινάριο Οικονομικού Επιμελητηρίου, “ Το πρόγραμμα «Γέφυρα» στο επίκεντρο διαδικτυακού σεμιναρίου που διοργάνωσε το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος”

Χριστοδουλάκης Ν., Νεκτάριος, Μ., Βαλεντής, Η., Αξιόγλου, Χ. (2020). Η Επανεκκίνηση Της Ελληνικής Οικονομίας. Ταμείο Ανάκαμψης και Δημοσιονομικές Προοπτικές. Αθήνα. [Πρόσβαση, Οκτώβριος 2021]

Διαδικτυακές ιστοσελίδες

<https://covid19.gov.gr/ygeia-covid19/> (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής Αύγουστος 2021)

<https://eody.gov.gr/neos-koronaios-covid-19/> (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής Αύγουστος 2021)

<https://www.worldometers.info/coronavirus/> (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής 03/01/2021)

<https://ec.europa.eu/eurostat/> (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής 20/01/2022)

<https://ourworldindata.org/> (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής 03/08/2021)

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/> (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής 05/08/2021)

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7095063/> (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής 05/08/2021)

<https://gisanddata.maps.arcgis.com/apps/dashboards/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6> (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής 05/08/2021)

<https://m.naftemporiki.gr/story/1708952/meleti-alpha-bank-gia-ilektroniko-emporio-apo-ta-capital-controls-stin-pandimia> (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής 10/02/2022)

<https://inemy.gr/?cn-reloaded=1> Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών, (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής 10/02/2022)

<https://www.greekecommerce.gr/>, (Ημερομηνία Τελευταίας Προβολής 8/02/2022)

Παράρτημα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ COVID-19

(εκτιμώμενος χρόνος 15min)

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος της διπλωματικής εργασίας, με τίτλο “Οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19 στην τοπική οικονομία του Βόλου”, η οποία εκπονείται στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης από τη φοιτήτρια Γιαουπλάρη Ηλιάννα.

Η εργασία διερευνά την επίδραση που έχει η πανδημία του κορονοϊού στην Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στην τοπική οικονομία του Βόλου. Η συμμετοχή σας στην έρευνα θεωρείται καθοριστική για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Θα τηρηθεί η εμπιστευτικότητα με βάση το νόμο περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Επωνυμία επιχείρησης:.....

Κλάδος δραστηριοποίησης: .....

Όνοματεπώνυμο υπευθύνου: .....

Τηλέφωνο επικοινωνίας:.....

Ημερομηνία: .....

1. Ποια θεωρείτε ως κίνητρα υιοθέτησης των μέτρων περιορισμού της πανδημίας; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

☐	Να μην κολλήσω κορονοϊό covid-19 στους γύρω μου
☐	Είμαι υπεύθυνος για την υγεία μου
☐	Ο κορονοϊός Covid-19 μπορεί να είναι σοβαρή ασθένεια
☐	Θέλω να ελαχιστοποιήσω την πιθανότητα να κολλήσω κορονοϊό Covid-19
☐	Θεωρώ τα μέτρα αποτελεσματικά
☐	Εάν δεν τηρήσω τα μέτρα θα μετανιώσω αργότερα
☐	Οι ειδικοί τα προτείνουν και γι' αυτό θα τα ακολουθήσω
☐	Ο ευρύτερος κοινωνικός μου περίγυρος θα τηρήσει τα προτεινόμενα μέτρα

2. Πως αξιολογείτε την πολιτική της κυβέρνησης “click-away” ;

1. Αρνητικά	2. Μάλλον αρνητικά	3. Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ	4. Μάλλον θετικά	5. Θετικά
☐	☐	☐	☐	☐

3. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι τα παρακάτω μέτρα, θα βοηθήσουν αποτελεσματικά στην ορθή λειτουργία του καταστήματός σας ενάντια στην εξάπλωση του κορονοϊού Covid-19; (Μία απάντηση σε κάθε σειρά)

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
Ατομική Υγιεινή	☐	☐	☐	☐	☐
Χρήση μάσκας	☐	☐	☐	☐	☐
Κοινωνική Αποστασιοποίηση	☐	☐	☐	☐	☐
Εμβολιασμός	☐	☐	☐	☐	☐

4. Συμφωνείτε με τα μέτρα της Κυβέρνησης; (Εάν όχι, αναφέρετε τους λόγους.)

.....
 .....

5. Τι μέτρα εφαρμόσατε εσείς στην επιχείρησή σας με την αφετηρία του Covid-19 στην Ελλάδα (π.χ.);

.....
 .....

6. Α) Λάβατε κάποια οικονομική βοήθεια από το κράτος;

- α) Ναι
 β) Όχι

Β) Εάν ναι, ήταν αρκετή στη διατήρηση της λειτουργίας της επιχείρησής σας; Σας εξυπηρέτησε το ποσό που λάβατε;

.....
 .....

7. Η κίνηση κατά την περίοδο του lockdown:

- α) Αυξήθηκε
- β) Μειώθηκε
- γ) Παρέμεινε σταθερή

8. Χρειάστηκε να προσλάβετε επιπρόσθετο εργατικό προσωπικό, να μειώσετε ή να βάλετε σε αναστολή εργασίας κάποιους από τους υπαλλήλους σας για την ορθή λειτουργία του καταστήματός σας;

.....
 .....

9. Α) Θεωρείτε ότι έχετε επαρκή ενημέρωση για τον κορονοϊό Covid-19 και εξηγήσεις για την αναγκαιότητα της τήρησης των μέτρων κοινωνικής προστασίας;

1. Ελάχιστο	2. Λίγο	3. Μέτρια	4. Πολύ	5. Πάρα πολύ

Β) Από που ενημερώνεστε;

1. Τηλεόραση	2. Ίντερνετ	3. Επιμελητήριο	4. Φίλοι	5. Συνεργάτες

10. Πιστεύετε ότι οι υπάλληλοί σας είναι δύσκολο να προσαρμοστούν στα μέτρα περιορισμού της πανδημίας;

1. Ελάχιστο	2. Λίγο	3. Μέτρια	4. Πολύ	5. Πάρα πολύ

11. Α) Εφαρμόσατε/ θέσατε σε λειτουργία κάποια ηλεκτρονική πλατφόρμα ή διαδικτυακή ιστοσελίδα για το κατάστημά σας κατά τη περίοδο του lockdown;

.....
 .....

Β) Εάν ναι, είδατε αύξηση στις πωλήσεις σας; Θεωρείτε πως είναι επιτυχημένη επιχειρηματική κίνηση;

.....
 .....

12. Εφαρμόσατε κατ' οίκον διανομή κατά τη περίοδο του lockdown, ούτως ώστε να είναι σε μερική λειτουργία το κατάστημά σας;

.....
.....

13. Πιστεύετε ότι το φάσμα του πελατολόγιου σας διευρύνθηκε με την εφαρμογή της κατ' οίκον διανομής καθώς και δια μέσου του ηλεκτρονικού εμπορίου;

.....
.....

14. Θεωρείτε πως οι νέες τεχνολογίες και ο ψηφιακός μετασχηματισμός:

	Θα αυξήσουν τις θέσεις εργασίας
	Θα μειώσουν τις θέσεις εργασίας
	Δεν θα επηρεάσουν τις θέσεις εργασίας
	Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ

15. Χρειάστηκε οι υπάλληλοί σας να καταρτιστούν για την ορθή λειτουργία των τεχνολογιών που εφαρμόσατε; Τι χρονικό διάστημα τους πήρε;

.....
.....

16. Πόσο πιστεύετε θα κρατήσει η οικονομική κρίση που προκλήθηκε από τη πανδημία;

	Περισσότερο από 2 χρόνια
	2 χρόνια
	Μέχρι το τέλος του 2022
	6 μήνες από τώρα
	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

17. Κατά την άποψή σας οι αλυσίδες καταστημάτων επωφελήθηκαν περισσότερο κατά την έξαρση της πανδημίας;

.....
.....

Ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας...

ECONOMICS

